

POLITOLOGICKÁ REVUE

CZECH POLITICAL SCIENCE REVIEW

2 / 2017

MARKÉTA NOVOTNÁ

Česká republika v době uprchlické krize: spoluhráč, nebo solitér?

VLASTIMIL BERNAS

Nizozemská zámořská teritoria v komparativní perspektivě

LUCIE NĚMCOVÁ

Byrokratická autonomie vs. politické vedení: význam pro komunální politiku

KATARÍNA CHOVANCOVÁ

Komparativna analýza opozičních legislativních strategií stran
Smer-SD a ČSSD v letech 2010–2012, resp. 2010–2013

DAN RYŠAVÝ

Patnáct let studií komunálních voleb

POLITOLOGICKÁ REVUE

Redakční rada /

Jan Němec (šéfredaktor), Štěpán Drahokoupil (výkonný redaktor)
Gabriel Badescu, Alena Drieschová, Vladimíra Dvořáková, Magdalena Hadjiisky,
Seán Hanley, Vít Hloušek, Jakub Charvát, Petr Kopecký, Karel Kouba, Michal Kubát,
Darina Malová, Zdenka Mansfeldová, Michel Perottino, Blanka Říchová,
Katarína Staroňová, Kateřina Vráblíková

Redakční kruh /

Marek Bankowicz, Peter Bugge, Kevin Deegan-Krause, Alenka Krašovec,
Françoise Mayer, Karel B. Müller, Jacques Rupnik, Dieter Segert, Jacek Sroka,
Tom Thieme

Časopis vychází dvakrát ročně (léto, zima).

Cena jednotlivého čísla 150 Kč, celoroční předplatné 300 Kč.

Objednávky předplatného /

www.cspv.cz/index.php/cz/politologicka-revue/online-objednavka

Časopis vychází od roku 1994, od roku 1995 procházejí rukopisy
oboustranně anonymním recenzním řízením.

Informace pro autory / www.cspv.cz/index.php/cz/politologicka-revue

Časopis je poskytován redakcím časopisů International Political Science
Abstracts – Documentation Politique Internationale a The Central
European Journal of Social Science and Humanities (CEJSH) a databázím
EBSCO Political Science Complete, C.E.E.O.L. a ProQuest Political Science.
Politologická revue je dále indexována v mezinárodní databázi ERIH Plus.

Vydává Česká společnost pro politické vědy

Nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3

www.cspv.cz

E-mail: nemecj@vse.cz

Grafické řešení / Lenka Prokopová | designed by Le

Tisk / SWL – ofsetová tiskárna, Středohorská 549, Praha 10

Časopis vychází s finanční podporou Akademie věd ČR.

Evidenční číslo periodického tisku MK ČR E 6999

ISSN 1211-0353

VYDÁVÁ ČESKÁ SPOLEČNOST PRO POLITICKÉ VĚDY
WWW.CSPV.CZ

Articles

- Markéta Novotná* / The Czech Republic During the Refugee Crisis:
Altruist or Egoist? 5
- Vlastimil Bernas* / Netherlands Overseas Territories
in Comparative Perspective 31

Research Notes

- Lucie Němcová* / Bureaucratic Autonomy vs. Political Leadership:
Implications for Local Government 65
- Katarína Chovancová* / Comparative Analysis of Oppositional
Legislative Strategies of Parties Smer-SD and ČSSD
during Electoral Terms 2010–2012 and 2010–2013 85

Reviews Articles

- Dan Ryšavý* / Fifteen Years of Municipal Election Studies 115

News

- 133

Book Reviews

- 135

Stati

- Markéta Novotná / Česká republika v době uprchlické krize:
spoluhráč, nebo solitér? 5
- Vlastimil Bernas / Nizozemská zámořská teritoria
v komparativní perspektivě 31

Konzultace

- Lucie Němcová / Byrokratická autonomie vs. politické vedení:
význam pro komunální politiku 65
- Katarína Chovancová / Komparatívna analýza opozičných
legislatívnych stratégií strán Smer-SD a ČSSD
v rokoch 2010–2012, resp. 2010–2013 85

Recenzní stati

- Dan Ryšavý* / Patnáct let studií komunálních voleb 115

Zprávy

- VII. Kongres České společnosti pro politické vědy (5. – 7. 9. 2018) 133

Recenze

- Tomáš Korda* / *Olga Navrátilová*:
Stát a náboženství v Hegelově filosofii 135
- Vojtěch Bublík* / *Aletta J. Norval*:
Averzivní demokracie: dědictví a originalita v demokratické tradici 140
- Petr Just* / *Miloš Brunclík, Michal Kubát*:
Kdo vládne Česku? Poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry 142
- Jan Němec* / *Pavel Hynčica, Pavel Maškarinec, Lukáš Novotný*:
Euroskepticismus ve střední Evropě 143

Nizozemská zámořská teritoria v komparativní perspektivě*

Vlastimil Bernas**

Abstract /

Netherlands Overseas Territories in Comparative Perspective

The current political map of the world still shows many territories that did not free themselves during decolonization and thus continue to be connected to their metropolises, often thousands of kilometres away. This study discusses one such example, the overseas territories of the Kingdom of the Netherlands. These constitute, thanks to the different development of their relation to the metropole manifested particularly in recent decades, a remarkable example of establishing the administrative status of overseas territories. Since all are situated in the Caribbean, this increases the relevance of the study's comparative dimension. The study deals both with the three autonomous countries within the Kingdom of the Netherlands (Aruba, Curaçao, Saint Martin), as well as with the so-called Caribbean Netherlands that is a part of the "European" country the Netherlands (Bonaire, Saba, Saint Eustatius). The study aims to analyse the relation of those countries to The Hague, emphasising the viewpoints of history, constitutional law and political science. Following a detailed analysis of the above phenomena, the study – using the comparative method – attempts to answer crucial questions: i.e. why these territories did not free themselves, which factors led to differentiated statuses of particular territories after WWII and which development is to be expected in the near future, with respect to the 2010 administrative reorganisation.

Keywords /

administrative status, autonomy, Kingdom of the Netherlands, overseas territories, relations to metropole

* Studie byla zpracována v rámci řešení grantového projektu č. 1620514 Grantové agentury UK „Zámořská území evropských států: politologická specifika vztahu k metropoli a ústavněprávní charakteristika“.

** Mgr. et Mgr. Vlastimil Bernas, katedra politologie, Institut politologických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, U Kříže 8, 158 00 Praha 5 – Jinonice. E-mail: vlastimil.bernas@gmail.com.

Úvod

Aktuálně můžeme na politické mapě světa stále nalézt mnoho teritorií, jež se během dekolonizačních procesů neosamostatnila, a jsou tak doposud volněji či úžeji spojena se svou, často tisíce kilometrů vzdálenou metropolí. Jedním z takovýchto případů jsou nizozemská zámořská teritoria situovaná v karibské oblasti, která svým charakterem (podobný historický vývoj, stejná vzdálenost od centra, rozdílný administrativní status) poskytují vhodný prostor pro komparativní analýzu a jejichž vybranými specifiky se zabývá tato studie.

Článek se věnuje nizozemským zámořským teritoriím v dimenzi politologické, historické a ústavněprávní. Z teritoriálního hlediska se zaměřuje na součásti Nizozemského království (*Koninkrijk der Nederlanden*), jež neleží na evropském kontinentu. Jedná se jednak o takzvané Karibské Nizozemsko (*Caribisch Nederland*), které je součástí země¹ Nizozemsko a je tvořeno ostrovy Bonaire, Saba a Svatý Eustach (*Sint Eustatius*), jednak o tři (co se týče administrativního dělení) samostatné země ležící rovněž v karibské oblasti: Aruba, Curaçao a Svatý Martin (*Sint Maarten*). Základní fakta o těchto teritoriích poskytuje následující tabulka.

Tabulka 1: Základní fakta o nizozemských zámořských teritoriích v karibské oblasti

Teritorium	Status	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Vzdálenost od (km)		
				metropole	ostrovů ABC	ostrovů SSS
Aruba	autonomní země	180	110 000	8 000	-	900
Curaçao	autonomní země	440	160 000	8 000	-	900
Svatý Martin	autonomní země	34	40 000	7 000	900	-
Bonaire	speciální municipalita	288	14 000	8 000	-	900
Svatý Eustach	speciální municipalita	21	3 800	7 000	900	-
Saba	speciální municipalita	13	1 900	7 000	900	-
„evropské“ Nizozemsko	autonomní země	41 500	16 900 000	-	8 000	7 000
Nizozemské království	-	42 500	17 200 000	-	-	-

Zdroje: Centraal Bureau voor de Statistiek; CIA World Factbook; Advanced Google Maps Distance Calculator.

Cílem článku je analýza statusu a fungování nizozemských zámořských území v perspektivě historické, ústavněprávní a politologické. Jednotlivými kapitolami článku se tak po úvodním zasazení do teoretického rámce prolíná dimenze historická, jež nabízí stručný přehled vývoje předmětných oblastí, dimenze ústavněprávní, v níž je analyzován status nizozemských zámořských území (míra autonomie, způsob správy, postavení ve vztahu k metropoli a k Evropské unii s důrazem na období po druhé světové válce, kdy tato území navzdory obecným dekolonizačním tendencím zůstala ve svazku s metropolí), a dimenze politologická, ve které se článek soustředí na specifika nového uspořádání nizozemských zámořských území; pozornost je mimo jiné věnována tomu, jakou roli v místních stranických systémech (ve správě místních záležitostí) sehrávají lokální političtí aktéři a v jaké míře se zde naopak angažují politické strany s celostátní působností. U regionálních politických formací se článek zaměřuje na to, zda jsou independentistického charakteru, nebo zda naopak preferují setrvání v jednom státním celku spolu s mateřskou zemí. Dalším zkoumaným aspektem je způsob, jakým lokální aktéři z odlehlých oblastí participují na politickém dění v metropoli, resp. jak jsou reprezentováni jejich zájmy.

Odborná studie prostřednictvím analýzy výše uvedených zkoumaných jevů za užití komparativní metody porovnává status a vybrané aspekty fungování nizozemských karibských teritorií především v užší perspektivě, to jest mezi administrativními jednotkami Nizozemského království navzájem. Na základě takto získaných informací se studie snaží vyvodit závěry ohledně zkoumaných aspektů předmětných zámořských území s důrazem na intenzitu jejich vzájemných vazeb s metropolí, potažmo na tendence sledovatelné v tomto ohledu, které by mohly přispět k širší diskusi o tom, zda (a u kterých) území lze v budoucnu očekávat jejich autonomizaci či osamostanění, resp. jaká je životaschopnost statu quo nastoleného nedávnou administrativní reorganizací uskutečněnou v roce 2010 (tj. do jaké míry se mu podařilo saturovat autonomistické požadavky jednotlivých teritorií).

1 / Teoretická východiska

Tato odborná studie pracuje s několika teoretickými koncepty, z nichž každý se vyznačuje relevancí pro správné uchopení analyzované problematiky. Tato teoretická východiska budou přehledně představena v následujících odstavcích, přičemž bude vždy přihlédnuto ke specifickému postavení Nizozemské království.

Z hlediska vnitřní teritoriální struktury dělíme státy na jednotné (centralizovaný, repektive unitární model) a složené, jež se dále člení na federace a konfederace (Cabada & Kubát, 2002: 413). Klíčovým faktorem unitarismu je existence centrální vlády a centrální administrativy vykonávajících moc nad celým územím daného státu (Říchová, 2012: 189). Území ideálního unitárního státu by rovněž mělo mít kompaktní tvar (Glassner & Fahrner, 2004: 108). Naopak pro federativní uspořádání je typické, že žádná z rovin není podřízena druhé; dalším podstatným znakem federálních systémů je dvoukomorový parlament,

v němž horní komora poskytuje prostor pro reprezentaci zájmů federalizovaných jednotek (Říchová, 2012: 193). Doplňkovým znakem federací je právo konstitutivních jednotek podílet se na úpravách federální ústavy.

Nizozemské království je sice oficiálně federací, vykazuje však také mnoho charakteristik unitárního státu, resp. rysů, které neodpovídají federálnímu uspořádání. V nizozemském případě například neplatí, že by žádná z rovin nebyla podřízena druhé. Země Nizozemsko (přesněji její evropská část) je totiž jasně dominantním prvkem federace. Nizozemci sice disponují dvoukomorovým parlamentem, horní komora zvaná *Eerste Kamer* ovšem rozhodně neslouží k reprezentaci zájmů obyvatel šesti karibských teritorií, neboť její složení vychází z výsledků voleb do provinciálních zastupitelstev, konaných pouze v kontinentálním Nizozemsku. Jak bude vysvětleno později, zájmy dalších konstitutivních zemí (Aruby, Curaçaa a Svatého Martina) „střeží“ v záležitostech majících dopad na celé království takzvaní zplnomocnění ministři, jejich faktický vliv je však marginální. Federální ústava Nizozemského království (*Statuut*) má sice *de iure* vyšší právní sílu než ústavy čtyř konstitutivních zemí (přičemž platí, že se na její změně podílí všechny prvky království), *de facto* se ovšem v některých záležitostech musí *Statuut* podřídít ustanovením Ústavy země Nizozemsko, jejíž úprava je daleko komplexnější, a tudíž aplikovatelná v celém Nizozemském království. Zůstaneme-li u teoretického označení Nizozemského království coby federace, musíme konstatovat, že se jedná o federaci asymetrickou (*incongruent federation*), neboť jednotlivá teritoria se od sebe výrazně odlišují a federální celek je tak heterogenní (Říchová, 2012: 198). Doplňme ještě, že ve federaci by se hlavní město mělo ideálně nacházet mimo klasickou teritoriální strukturu jakožto speciální územní jednotka (Glassner & Fahrner, 2004: 112), což ovšem v nizozemském případě neplatí; „obě“ nizozemská hlavní města (Amsterdam a Haag) jsou totiž situována v evropské části země Nizozemsko (Cabada & Kubát, 2002: 417).

V Rokkanově teorii závislosti (model centrum-periferie) rozlišujeme centra vojensko-administrativní, ekonomická a kulturní (Říchová, 2014: 279). Vzhledem k již zmíněnému rozdělení nizozemských hlavních měst lze v případě země Nizozemsko hovořit o polycentrické struktuře (připočteme-li navíc Rotterdam jakožto další ekonomické centrum). Základními charakteristickými rysy odlišujícími periferii od centra jsou vzdálenost v ose horizontální a odlišnost a závislost v ose vertikální (Říchová, 2014: 281). Nizozemská karibská teritoria coby periferie nepochybně splňují kritérium vzdálenosti (od centra jsou vzdálena více než sedm tisíc kilometrů) i odlišnosti (v rovině náboženské, jazykové i kulturní). Pokud jde o závislost, tento prvek je beze zbytku přítomen u takzvaného Karibského Nizozemska (ostrov Bonaire, Saba a Svatý Eustach); trojice konstitutivních zemí (Aruba, Curaçao a Svatý Martin) je naopak na evropském Nizozemsku závislá pouze do jisté míry. Obyvatelům nizozemských zámořských území je vlastní periferní identita, jež se ovšem liší i mezi ostrovy navzájem (což bude podrobněji vysvětleno dále v textu). Ideálním znakům periferií odpovídají karibské državy v tom, že se jedná o oblasti dobyté a ekonomicky zaostalé, jež ovšem disponují určitými vlastními kulturními institucemi. Při analýze intenzity

vazby nizozemských zámořských teritorií k metropoli aplikuje studie právě Rokkanův model vzdálenosti, odlišnosti a závislosti, a to ve spojení s teoretickými východisky konceptu regionalismu.

Stran teorií o národu (národním státu) nemůžeme opominout zejména faktory jazykové, územní a náboženské (Baar, 2001: 42). Na všech karibských ostrovech je sice oficiální řečí nizozemština, nicméně na Arubě, Curaçau a Bonaire se převážně užívá jazyk papiamentu (většina obyvatel je ale v praxi bilingvních či trilingvních a ovládá rovněž nizozemštinu, příp. španělštinu); na Svatém Martinu, Svatém Eustachu a Sabě je zase nejvíce rozšířená angličtina. S tímto jazykovým rozložením sil lehce koreluje také statistika náboženského vyznání, kdy na Arubě, Curaçau a Bonaire jasně dominuje katolicismus, zatímco na Svatém Martinu, Svatém Eustachu a Sabě katolíci převažují nad protestanty jen mírně (obě víry jsou nejvíce rozšířené rovněž v evropském Nizozemsku).

Zaměříme se ještě krátce na fenomén vzdálenosti pomocí modelů vzdálenosti definovaných Alanem K. Henriksonem. Ten vedle klasické fyzické vzdálenosti uvádí ještě další tři typy vzdálenosti: gravitační, topologickou a atribuční. Gravitační vzdálenost vychází z ideje, že vzdálenější území je daleko těžší kontrolovat než ta bližší, úzce tak souvisí se sférami vlivu. Čím blíže je vzdálené území situováno k jinému silnému mezinárodně politickému aktérovi, tím více je umocněna samotná fyzická vzdálenost od metropole (Henrikson, 2002: 444). Topologická vzdálenost zohledňuje, zda se mezi dvěma předmětnými územími nachází jiná teritoria, což opět v závislosti na jejich případném počtu a velikosti snižuje intenzitu vazby mezi metropolí a „periferií“. Atribuční vzdálenost dává reálnou „distanci“ mezi teritorií do souvislosti se společnými politickými a kulturními charakteristikami. V konkrétním případě nizozemských zámořských území je „základní“ fyzická vzdálenost značná (sedm tisíc kilometrů, resp. osm tisíc kilometrů). Gravitační vzdálenost ji pomyslně ještě zvyšuje, neboť karibská území se nachází v blízkosti amerického kontinentu, ve sféře vlivu Spojených států amerických (v případě Aruby, Curaçaa a Bonaire nemůžeme pominout ani blízkost Venezuely). Naopak topologická vzdálenost hovoří spíše ve prospěch užší vazby karibských držav k Haagu, jelikož je mezi nimi pouze Atlantský oceán. Atribuční vzdálenost je výrazně ovlivněna imigrací ze zámořských oblastí do Nizozemska. Politická vazba je s ohledem na nynější ústavní uspořádání silnější, u kulturních vazeb lze pozorovat rozdíly související zejména s užívanými jazyky (již zmíněné papiamentu a angličtina).

Pokud jde o stav současné literatury zabývající se nizozemskými zámořskými teritorií, lze bohužel konstatovat, že problematika zámořských území náležejících evropským státům zůstává v českém i střeoevropském vědeckém prostředí neprobádanou oblastí. Odborné publikace (spíše geografického než politicko-geografického zaměření) se o těchto speciálních teritoriích zmiňují zpravidla jen okrajově a obecně (omezují se na sumarizaci základních faktů), absentuje hlubší a zevrubnější prozkoumání této tematiky. Větší pozornost je zámořským územím z pochopitelných důvodů věnována v metropolích příslušných teritorií (nizozemskými teritorií se zabírají například Gert Oostindie, Wim van den Doel či Rosemarijn Hoefte), jde však pouze o ojedinelé a úzce zaměřené studie, jež postrádají

systematický komplexní přístup. Všechny studie jsou ryze deskriptivního charakteru, když dávají do souvislostí a porovnávají různá historická i aktuální data a události. Gert Oostindie se specializuje na koloniální historii Nizozemského království s důrazem na državy v Latinské Americe; předmětem jeho zájmu je rovněž proces dekolonizace. Stejně tak Wim van den Doel preferuje historický přístup, teritoriálně se přitom více věnuje aktivitám Nizozemců na území dnešní Indonésie. Rosemarijn Hoeffte se ve svém výzkumu zaměřuje na Surinam a na jeho komparaci s Guyanou a Francouzskou Guyanou. L. F. M. Besselink oproti tomu nahlíží na problematiku nizozemských zámořských teritorií z perspektivy komparativního ústavního práva. Ve všech případech se jedná o vědce pocházející z kontinentálního Nizozemka působící na tamních univerzitách (Amsterdam, Leiden) nebo na specializovaném Královském nizozemském institutu pro jihovýchodoasijská a karibská studia (zřízen při Královském institutu pro lingvistiku, antropologii a etnologii, KITLV). Badatelé přímo ze zámořských území nevěnují statusu jejich teritorií z pohledu historického, právního či politologického pozornost (dominují články jiného zaměření, např. přírodovědné). Tato odborná studie by tak měla lépe etablovat zkoumané téma ve vědeckém prostředí a zároveň v ideálním případě podnítit hlubší zájem akademické obce i širší veřejnosti o danou tematiku.

2 / Stručně k historii a ke správě nizozemských teritorií v Karibiku

Poté, co Nizozemci zvítězili ve válkách za nezávislost nad španělskými Habsburky, a mohla tak vzniknout samostatná Republika spojených nizozemských provincií (*Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden*; Španělskem *de facto* uznána roku 1609, nezávislost oficiálně potvrzena vestfálským mírem roku 1648), stal se v průběhu sedmnáctého století tento nový státní útvar jednou z nejvýznamnějších světových koloniálních mocností. Základem nizozemského úspěchu byla činnost specializovaných společností, pomocí nichž si Nizozemci, podobně jako Britové, podrobovali nová území po celé zeměkouli. Roku 1602 byla založena nizozemská Východoindická společnost (*Verenigde Oost-Indische Compagnie*, VOC), jíž byl zaručen obchodní monopol na oblast nacházející se na východ od mysu Dobré naděje až k Magalhãesovu průlivu. Nizozemci postupně ovládli území nazývané jako Nizozemská východní Indie (*Nederlands-Oost-Indië*), rozkládající se v oblasti dnešní Indonésie, které se stalo nejdůležitějším ze všech nizozemských teritorií. V západní hemisféře operovala nizozemská Západoindická společnost (*Geoctroyeerde West-Indische Compagnie*, WIC), založená roku 1621. V Severní Americe založili Nizozemci kolonii Nové Nizozemí (*Nieuw-Nederland*), jež poté připadla Britům. V Jižní Americe se Nizozemci pokoušeli o protiportugalskou expanzi v oblasti dnešní Brazílie (kolonie Nové Holandsko, *Nieuw Holland*), avšak bez finálního úspěchu. Dlouhodobě se naopak Nizozemcům podařilo usadit v karibské oblasti a na severu Jižní Ameriky, pomineme-li pouze několik desítek let trvající držbu ostrova Tobago a Nizozemských Panenských ostrovů (*Nederlandse Maagdeneilanden*), jež v druhé polovině

sedmnáctého století přešly pod správu Britů, respektive Dánů. V roce 1667 uskutečnili Nizozemci a Britové výměnný obchod, kdy Nizozemci přepustili Britům již zmíněná území na východním pobřeží Severní Ameriky, za což získali Nizozemskou Guyanu (*Nederlands-Guiana*). Toto teritorium bylo po napoleonských válkách rozděleno mezi Spojené království a Nizozemsko, přičemž Nizozemci si svou Guyanu, zvanou též Surinam, podrželi až do roku 1975.

Ostrov Curaçao objevil roku 1499 Alonso de Ojeda při výzkumné cestě, načež byl obsazen Španěly. Roku 1634 se jej zmocnili Nizozemci, v téže době obsadili také sousední ostrovy v Závětrných Antilách poblíž jihoamerického pobřeží: Bonaire (1633) a Arubu (1636). Za napoleonských válek se tato trojice ostrovů přechodně octla v moci Britů (Kašpar, 2002: 207), ale Nizozemci je získali zpět a dodnes tvoří součást Nizozemského království. Podobně se v průběhu holandského „zlatého věku“, v sedmnáctém století, Nizozemci zmocnili některých Závětrných ostrovů v severní části Malých Antil, které, opět s výjimkou období napoleonských válek, vlastní až do současnosti. Konkrétně se jedná o jižní část ostrova Svatý Martin (*Sint Maarten*), který byl na základě dohody z hory Concordia (*Verdrag van Concordia*) roku 1648 rozdělen mezi Nizozemsko a Francii, o ostrov Saba, jež získali Nizozemci s konečnou platností až roku 1816 po sporech s Brity a Francouzi, a o ostrov Svatý Eustach (*Sint Eustatius*), který Nizozemsko drží již od roku 1636.

Pokud jde o etnické složení, nizozemské kolonie v Americe byly převážně osídleny imigranty, z nichž drtivou většinu tvořili afričtí otroci a jejich potomci; Evropané byli mino-ritní populací. Původní obyvatelstvo ostrovů bylo vyvražďeno nebo vytlačeno na periferii. Občané prosperující Republiky spojených nizozemských provincií v kolonizování amerických držav nebyli příliš aktivní, většina bělošských imigrantů tak pocházela z jiných částí Evropy (Oostindie & Vance Roitman, 2012: 139). Nizozemština se stala oficiální řečí na všech karibských ostrovech, nicméně na Arubě, Curaçau a Bonaire se převážně užíval jazyk papiamento (kreolský jazyk vzniklý především na základě portugalštiny), na Svatém Martinu, Svatém Eustachu a Sabě byla zase rozšířena angličtina (Blakely, 1998: 475). Takovému jazykové „rozložení sil“ ostatně platí dodnes.

V roce 1815, kdy se ustálil počet nizozemských držav v Karibiku, došlo k administrativní reorganizaci. Nizozemská americká teritoria byla rozdělena do tří celků: 1. Kolonie Curaçao a závislá území (*Kolonie Curaçao en onderhorigheden*) zahrnující ostrovy Curaçao, Bonaire a Aruba; 2. Kolonie Svatý Eustach a závislá území (*Kolonie Sint Eustatius en onderhorigheden*) čítající ostrovy Svatý Eustach, Svatý Martin a Saba; 3. Kolonie Surinam (*Kolonie Suriname*). Z důvodu finančních úspor byla tato území roku 1828 spojena v jedno a řízena ze surinamského Paramariba. Avšak roku 1845 došlo k další reformě, kdy bylo území zpět rozděleno na dvě jednotky: 1. Kolonie Curaçao a závislá území (Curaçao, Bonaire, Aruba, Svatý Eustach, Svatý Martin a Saba); 2. Kolonie Surinam. Toto uspořádání vydrželo prakticky až do druhé světové války. Za povšimnutí stojí, že v nové struktuře byl „ponižen“ ostrov Svatý Eustach (respektive Závětrné ostrovy), který byl nově, oproti původní úpravě z roku 1815, spravován z curačajského Willemstadu.

Až do třicátých let dvacátého století byla šestice ostrovů řízena guvernérem jmenovaným nizozemskou vládou, který disponoval veškerou výkonnou mocí (obyvatelstvo nebylo ve vládě vůbec zastoupeno). Roku 1936 byl (v návaznosti na revizi nizozemské Ústavy z roku 1922) vypracován první ústavní dokument pro Curaçao a závislá území. Byly v něm odstraněny veškeré zmínky o „kolonii“ (nově se teritorium nazývalo Území Curaçao, *Gebiedsdeel Curaçao*). Obyvatelé rovněž obdrželi částečné volební právo do nově ustaveného parlamentu, voleb se však mohl zúčastnit jen zlomek populace. Všeobecné volební právo bylo uzákoněno až roku 1948, první svobodné volby se konaly dne 17. března 1949. O možnosti aktivní participace antilského lidu na politickém dění lze tedy hovořit až od čtyřicátých let dvacátého století (Curiel, 2004: 491).

3 / Nizozemské Antily aneb na cestě k nezávislosti?

Stejně jako další koloniální mocnosti, také Nizozemsko muselo vlivem změny světového rozložení sil, která byla dynamizována za druhé světové války, přehodnotit svůj přístup k zámořským držávám. Jedním z prvních signálů byl známý rozhlasový projev královny Vilemíny Nizozemské z prosince roku 1942, v němž oznámila, že se Nizozemsko chystá revidovat vztahy se svými koloniemi tak, aby „*se každé teritorium spoléhalo na vlastní sílu a zároveň mělo ochotu pomoci jiným územím*“ („*Steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan.*“) (Hoefte, 1996: 35). Královna v projevu rovněž nastínila myšlenku čtyřčlenného království, jež by zahrnovalo Nizozemsko, Indonésii, Surinam a Curaçao; karibským ostrovům v čele s Curaçаем by tak byl poprvé přiznán jistý stupeň autonomie. Na jednání delegace z karibských držav a Surinamu s královnou v červenci roku 1946 bylo domluveno, že reforma bude uskutečněna co nejdříve. Nizozemsko tuto nepsanou dohodu porušilo, když v listopadu téhož roku podepsalo smlouvu z Linggadjati ustavující Nizozemsko-indonéskou unii (o postavení Surinamu a Antil se dohoda totiž nezmiňovala), což byla snaha udržet klíčovou Nizozemskou východní Indii ve svazku s Haagem. Nizozemská východní Indie nakonec získala nezávislost (respektive byla mezinárodně uznána) v prosinci roku 1949 jako Indonésie (Unie s Nizozemskem *de iure* existovala ještě do roku 1956).

Pozice Nizozemska jakožto koloniálního aktéra byla po ztrátě Indonésie značně oslabena. Nizozemci se začali postupně přeorientoávat na aktivní participaci v počínajícím procesu evropské integrace. Zbylým, co do rozlohy i počtu obyvatel spíše marginálním teritoriím se rozhodli poskytnout určitou autonomii (s vidinou graduálního potenciálního přechodu k nezávislosti), aby tak předešli opakování traumatizující indonéské zkušenosti. Nizozemci v polovině dvacátého století vlastnili již jen území v karibské oblasti, pomineme-li Nizozemskou Novou Guineu (*Nederlands-Nieuw-Guinea*), jež byla roku 1962 předána Indonésii (od odchodu Nizozemců dne 1. října 1962 do příchodu Indonésanů dne 1. května 1963 ovšem území spravovala OSN, konkrétně UNTEA, *United Nations Temporary Executive Authority*).

Prvním klíčovým dokumentem v oblasti nizozemské Ameriky se stalo Ostrovní nařízení Nizozemských Antil (*Eilandenregeling Nederlandse Antillen*, ERNA; Nizozemské Antily, 1951), vydané formou královského dekretu v březnu roku 1951 a platné v zásadě až do rozpuštění Nizozemských Antil roku 2010. Nizozemské Antily (k přejmenování došlo již roku 1948, bylo tak, přinejmenším formálně a symbolicky, oslabeno dosavadní výsadní postavení Curaçaa), čítající ostrovy Aruba, Bonaire, Curaçao, Svatý Martin, Svatý Eustach a Saba, díky tomuto předpisu obdržely značnou autonomii.

Novou úpravu vztahů mezi Nizozemskem, Surinamem a Antilami definoval Statut Nizozemského království (*Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*), podepsaný královnou Julianou v prosinci roku 1954. Tento předpis se stal suprakonstitucionálním dokumentem, majícím vyšší právní sílu než Ústava Nizozemska (Besselink, 2006: 17). Statut postavil, alespoň teoreticky, na roveň tři konstitutivní prvky (země) Nizozemského království: Nizozemsko, Surinam a Nizozemské Antily. V praxi si Nizozemsko ovšem uchovalo dominantní postavení. Přijetím *Statuutu* se podařilo nalézt kompromisní cestu mezi dvěma krajními variantami: úplnou nezávislostí a zachováním koloniálního postavení, kterou byli ochotni akceptovat všichni zúčastnění aktéři (Oostindie & Klinkers, 2003: 85).

Na Statut úzce navázala Ústava Nizozemských Antil (*Staatsregeling van de Nederlandse Antillen*; Nizozemské Antily, 1955) z března roku 1955. Autonomie znamenala, že ostrovy, uspořádané ve formě federace (jednotlivé ostrovy se spravovaly samy, ledaže by záležitost spadala do gesce centrální, antilské vlády), byly zodpovědné za své vnitřní věci, zatímco občanství, zahraniční věci, finanční záležitosti a obrana byly ponechány v pravomoci Království jakožto celku, tedy o nich *de facto* rozhodovala vláda v Haagu (Allen, 2010: 117). Nizozemský panovník byl na Antilách zastoupen guvernérem, jenž stál v čele vlády (Rady ministrů); parlament (*Staten van de Nederlandse Antillen*) čítající 22 členů byl volen na čtyři roky. Hlavním městem Nizozemských Antil a sídlem ústředních institucí se stal Willemstad na největším a nejlidnatějším ostrově, Curaçau. Nizozemské Antily byly administrativně členěny na čtyři celky: Arubu, Bonaire, Curaçao a Závětrné ostrovy (*Eilandgebied de Bovenwindse Eilanden*); roku 1983 byly i Závětrné ostrovy rozděleny na trojici ostrovů, počet správních jednotek Nizozemských Antil se tak zvýšil na šest.

V sedmdesátých letech nizozemská vláda zintenzivnila úsilí směřující k tomu, aby zámořská území získala nezávislost. Vedly ji k tomu mimo jiné události roku 1969 na Curaçau, kde došlo k nepokojům (*Trinta di Mei*) dělníků z rafinérie Shell kvůli špatné ekonomické situaci (vysoká nezaměstnanost, nízké platy), které nabraly i významný politický podtext, neboť krizí byli nejvíce postiženi původní obyvatelé, kteří se tak vymezovali vůči nizozemským přistěhovalcům ve vedoucích pozicích, obviňující je z nekolonialismu. Povstání přineslo také zvýšení zájmu o jazyk papiamento mezi curačajským obyvatelstvem a podpořilo pocit vlastní, curačajské identity. Nepokoje nakonec musela uklidnit až povoláná nizozemská armáda, což v Nizozemsku nepřijemně evokovalo události indonéského boje za nezávislost.

Jako první začala nizozemská vláda vyjednávat se surinamskými představiteli. Surinam byl *de facto* donucen k vyhlášení nezávislosti roku 1975. Navzdory výrazné finanční podpoře

putující z Haagu do Paramariba byla tato multietnická země uvržena do chaosu a občanské války, do níž byli zapojeni i „černoši z buše“ (potomci uprchlých otroků *Marrons*), kteří s odchodem Nizozemců ztratili teritoriální garance (Premdas, 2011: 823). Po vyhlášení surinamské nezávislosti nastal exodus: do Nizozemska odešlo kolem 250 tisíc lidí, tedy polovina tehdejší populace (van den Doel, 2010: 204).

Tento velmi negativní vývoj jednak varoval antilské představitele usilující o nezávislost před úskalími osamostatnění se, jednak poskytl argument odpůrcům nezávislosti z řad Antilanů při vyjednávání s Nizozemci, kteří museli reflektovat nešťastný způsob, jakým opustili Surinam.

Aruba, druhý největší ostrov Nizozemských Antil, již od čtyřicátých let dvacátého století vyjadřovala odpor k dominantnímu postavení Curaçaa. Arubané požadovali *separashon*, tedy specifické uspořádání svých vztahů s Nizozemskem. V zesilujícím antagonismu dvou největších ostrovů sehrály svou roli také etnické odlišnosti: zatímco Arubané měli povětšinou latinskoamerické kořeny, obyvatelé Curaçaa byli afrického původu (Hoeft, 1996: 39). Roku 1977 se konalo referendum, v němž se většina arubské populace vyslovila pro oddělení od Nizozemských Antil (takzvaný *status aparte*). Nizozemští představitelé se zdráhali poskytnout Arubanům speciální status, obávali se totiž, že se poté dominovým efektem rozpadnou Nizozemské Antily na jednotlivé části, což nebylo v zájmu Haagu; Nizozemci preferovali, aby se Aruba rovnou osamostatnila, to ale Arubané při vědomí „strašáku“ v podobě Surinamu odmítali. Nakonec bylo roku 1986 dohodnuto, že Aruba získá *status aparte* a opustí Nizozemské Antily, ovšem pod podmínkou, že se do deseti let zcela osamostatní (Hintjens, 1997: 539). Tato specifická úprava měla odradit ostatní ostrovy od toho, aby od Haagu požadovaly obdobu *separashon* (Clegg, 2012: 428). Arubské veřejné mínění však na počátku devadesátých let dalo jasně najevo, že je se *status aparte* spokojeno: pro nezávislost se tehdy vyjadřovalo kolem pouhých 10 % elektorátu. Nizozemci tak, ač neradi, uznali status quo a otázku arubské nezávislosti odložili na neurčito.

3.1 / Politický systém Nizozemských Antil

Po dobu existence Nizozemských Antil zde byl nejvyšším představitelem guvernér, který zastupoval nizozemského panovníka a stál v čele vlády. Guvernéra jmenoval panovník na šestileté období. Posledním guvernérem (2002–2010) Nizozemských Antil byl Frits Goedgedrag, rodák z Aruby. Na exekutivě se spolu s guvernérem podílel předseda vlády a osmičlenný kabinet, kteří byli voleni antilským parlamentem na čtyřleté období. V čele vlády naposledy stáli Etienne Nestor Ys (2004–2006) a Emily Saïdy de Jongh-Elhage (2006–2010), oba představitelé Strany pro restrukturované Antily. Vláda musela získat důvěru od parlamentu (*Staten van de Nederlandse Antillen*), jehož 22 členů bylo voleno na čtyři roky. Staten, stejně jako další ústřední instituce, sídlil ve Willemstadu na ostrově Curaçao. Každý ze šestice (posléze pětice) ostrovů představoval při parlamentních volbách jeden

volební obvod. Počet mandátů přidělovaných na jednotlivých ostrovech od roku 1954 byl následující: Curaçao 12 křesel, Aruba 8 křesel, Bonaire 1 křeslo, Svatý Eustach, Saba a Svatý Martin dohromady 1 křeslo (Curiel, 2004: 493). Po vystoupení Aruby roku 1986 došlo k re-distribuci, jež vydržela až do roku 2010: Curaçao 14 křesel, Bonaire a Svatý Martin po 3 křeslech, Saba a Svatý Eustach po 1 křeslu. Curaçao se po přidělení *status aparte* Arubě stalo jasně dominantním prvkem Nizozemských Antil, přesto, vezmeme-li v úvahu počet obyvatel, respektive oprávněných voličů, byl tento ostrov v antilském parlamentu podprezentován, zvláště v porovnání s málo osídlenými ostrovy Saba a Svatý Eustach, jež byly naopak silně nadprezentovány (viz Tabulka 2). Záležitosti, jež nespádaly do gesce Haagu ani Willemstadu, byly ponechány v pravomoci jednotlivých ostrovů, respektive ostrovních rad (*eilandsraad*).

Tabulka 2: Staten van de Nederlandse Antillen

Teritorium	1948–1954			1954–1986			1986–2010		
	počet mandátů	počet obyvatel (tis.)	obyvatel na mandát	počet mandátů	počet obyvatel (tis.)	obyvatel na mandát	počet mandátů	počet obyvatel (tis.)	obyvatel na mandát
Aruba	8	40	5 000	8	60	7 500	-	-	-
Curaçao	8	101	12 625	12	138	11 500	14	145	10 357
Bonaire	2	7	3 500	1	10	10 000	3	14	4 667
Závětrné ostrovy	3	4	1 333	1	9	9 000	-	-	-
Svatý Martin	-	-	-	-	-	-	3	40	13 333
Svatý Eustach	-	-	-	-	-	-	1	3,8	3 800
Saba	-	-	-	-	-	-	1	1,9	1 900
Celkem	21	152	7 238	22	217	9 864	22	204,7	9 305

Zdroje: Curiel, 2004; Centraal Bureau voor de Statistiek; www.cbs.aw; unctadstat.unctad.org; vlastní výzkum.

Z volebních výsledků a chování stran v povolebním vyjednávání vyplývá, že nejvíce určujícím faktorem byl původ strany, jejímž primárním úkolem (bez ohledu na politickou orientaci) bylo hájit zájmy „svého“ ostrova v antilském parlamentu. Nizozemské Antily

jakožto celek za více jak půlstoletí své existence nenašly společnou identitu, nenalezla se tudíž ani politická strana, jež by byla schopna oslovit antilské voliče napříč jednotlivými ostrovy. V předposledních volbách konaných dne 27. ledna 2006 si 14 curačajských mandátů rozdělily následující politické formace: Strana pro restrukturované Antily (*Partido Antiá Restrukturá*, PAR, 5 křesel), Hnutí nových Antil (*Partido MAN*, 3 křesla), Strana dělnické osvobozené fronty 30. května (*Partido Frente Obrero Liberashon 30 di Mei*, FOL, 2 křesla), Národní lidová strana (*Partido Nashonal di Pueblo*, PNP, 2 křesla) a Vzhůru Curaçao (*Forsa Kòrsou*, 2 křesla). Na Svatém Martinu uspěla koalice Svatomartinské vlastenecké aliance a Národní progresivní strany (2 křesla), stejně jako Svatomartinská demokratická strana (*Democratische Partij Sint Maarten*, 1 křeslo). Mandáty na ostrově Bonaire si rozdělila Bonairská vlastenecká unie (*Union Patriotiko Boneriano*, 2 křesla) a koalice Bonairské demokratické strany (*Partido Demokratiko Boneriano*) a Bonairské socialistické strany (*Partido Boneriano Sosial*, dohromady 1 křeslo). Jediný mandát za ostrov Svatý Eustach získala Demokratická strana (*Democratische Partij Sint Eustatius*), za Sabu pak Lidové hnutí Závětrných ostrovů. V posledních volbách uskutečněných 22. ledna 2010 obdržela na Curaçau PAR 6 mandátů, koalice *Lista di Kambio* (*Partido MAN*, *Forsa Kòrsou*) 5 mandátů, Svrchovaný lid (*Pueblo Soberano*) 2 mandáty a PNP 1 mandát. Na Svatém Martinu získala všechny 3 mandáty koalice Svatomartinské vlastenecké aliance a Národní progresivní strany, na ostrově Bonaire si mandáty opět rozdělila Bonairská vlastenecká unie (2 křesla) a Bonairská demokratická strana (1 křeslo). Na zbylých dvou ostrovech opět „bodovaly“ Demokratická strana Svatého Eustachu, respektive sabské Lidové hnutí.

V období existence Nizozemských Antil se jediné na Curaçau vyskytovaly strany s potenciálním celoantilským přesahem, což lze ovšem přičítat již uvedenému dominantnímu postavení tohoto ostrova. Nelze z toho vyvozovat, že by curačajské politiky zajímaly problémy 900 kilometrů vzdálených obyvatel Saby či Svatého Eustachu. Výsadní postavení Curaçaa mohl mírně narušit snad jen Svatý Martin, jenž zažil pod vedením charismatického Clauda Wattheyho z Demokratické strany velký boom, což se odrazilo ve velkém nárůstu obyvatel, zvýšení počtu křesel v antilském parlamentu z jednoho sdíleného na tři, či dokonce myšlenkami na vyhlášení nezávislosti na počátku devadesátých let. Další ostrovy, Bonaire, Saba a Svatý Eustach, se politicky orientovaly na hájení vlastních zájmů a vymezení se vůči ostatním, větším a mocnějším partnerům v antilském parlamentu.

3.2 / Příčiny a důsledky 10. 10. 2010

Významnou úlohu ve zdrženlivém postoji antilského obyvatelstva k potenciálnímu zisku nezávislosti sehrály vedle obav z destabilizace také ekonomické důvody. Zejména v osmdesátých letech se hospodářství dvou největších ostrovů, Curaçaa a Aruby, nacházelo v krizi. V roce 1990 přišel nový nizozemský ministr pro antilské a arubské záležitosti Ernst Hirsch Ballin s novou politikou shrnutou v takzvaném Návrhu Ústavy Společenství (*Schets van een*

Gemenebestconstitutie). Tento dokument významně přehodnocoval přístup Nizozemska k zámořským teritoriím. Jednak stanovil, že nezávislost Aruby či Antil není na pořadu dne, jednak uváděl, že rozdělení Nizozemských Antil do dvou či tří zemí je nevyhnutelné (Hoefte, 1996: 40). *Schets* dále zakotvoval základní princip dobré správy (*deugdelijk bestuur*), díky jehož aplikaci byla v následujících letech profesionalizována státní správa a zefektivněna justice (Hillebrink, 2007: 166), vše díky finančním injekcím směřujícím z Haagu do Antil. Nizozemci tak vyslyšeli požadavky antilské reprezentace a mohly být započaty práce na reformě uspořádání Nizozemského království, jež byla dovršena roku 2010.

Konference o budoucnosti (*Toekomstconferentie*), konaná v březnu roku 1993 ve Willemstadu, skončila neúspěchem. Nizozemská delegace navrhovala posílení autonomie ostrovů Bonaire a Svatý Martin, s čímž však nesouhlasili zástupci Aruby a Curaçau, jejichž samospráva by naopak byla oslabena. V letech 1993 a 1994 se konala referenda na Curaçau, Bonaire a Svatém Martinu. Ve všech se většina hlasujících vyjádřila pro restrukturalizaci a zachování Nizozemských Antil (na Curaçau 75 % hlasujících, na Svatém Martinu 60 % hlasujících, na ostrově Bonaire 90 % hlasujících), myšlenka vzniku separátní země v rámci Nizozemského království byla navzdory očekáváním a vládní kampani obyvatelstvem odmítnuta, což bylo způsobeno i nedůvěrou v lokální politickou reprezentaci.

Diskuse o reformě na čas utichly. Situaci změnilo až další referendum konané na Svatém Martinu roku 2000, v němž se 70 % elektorátu vyslovilo pro to, aby se Svatý Martin stal samostatnou zemí v rámci Nizozemského království. V letech 2004 a 2005 se konalo další kolo referend, jež potvrdilo trend nastartovaný Svatým Martinem. Všechny ostrovy se vyjádřily pro zánik Nizozemských Antil (na Curaçau 67 % voličů pro vznik autonomní země; na Bonaire 60 % voličů pro začlenění do Nizozemska; na Sabě 86 % voličů pro začlenění do Nizozemska), pouze Svatý Eustach si přál setrvat v Nizozemských Antilách (77 % voličů), což ovšem nebránilo dalším jednáním. Pro úplnou nezávislost hlasovala (s výjimkou Svatého Martina) marginální procenta voličů (Oostindie, 2006: 619).

Tabulka 3: Výsledky referend v Nizozemských Antilách v letech 2000–2005

teritorium	volební účast	status quo	začlenění do Nizozemska	autonomní země	nezávislost
Bonaire	56,1 %	15,9 %	59,5 %	24,1 %	0,5 %
Curaçao	54,0 %	3,7 %	23,6 %	67,3 %	4,8 %
Saba	78,0 %	13,0 %	86,0 %	-	1,0 %
Svatý Eustach	55,0 %	77,0 %	23,0 %	-	0,6 %
Svatý Martin	55,7 %	3,7 %	11,6 %	69,9 %	14,2 %

Pozn.: Položka „autonomní země“ nebyla při referendech na Sabě a Svatém Eustachu zařazena mezi možnosti, mezi nimiž se měli hlasující rozhodovat.

Výsledky jasně ukázaly nejsilnější podporu pro status autonomní země na nejlidnatějších ostrovech, tedy na Curaçau a na Svatém Martinu. Většina obyvatelstva na ostrově Bonaire a na Sabě optovala pro integraci do Nizozemska; jedině voliči na Svatém Eustachu preferovali status quo. Co vedlo k tak výraznému posunu v preferencích od devadesátých let, kdy si ještě výrazná většina obyvatelstva přála pokračování Nizozemských Antil? Jedním důvodem mohla být změna nálad ve společnosti, která začala více důvěřovat svým elitám při správě místních záležitostí. Další pravděpodobnou příčinou bylo to, že se navzdory reformním snahám nepodařilo vyřešit dominantní postavení Curaçaa v rámci tohoto uskupení: Curaçao ostatní ostrovy vnímalo jako břemeno, zatímco ony samy se cítily být stále v jeho stínu. Konečně myšlenka jednoho antilského národa se ukázala být umělým konstruktem, nemajícím podporu v žádném z pěti teritorií tvořících Nizozemské Antily.

Rovněž nizozemská vláda si po původně rezervovaném postoji uvědomila, že jiná cesta než fragmentace nesourodých Nizozemských Antil neexistuje. Vedly ji k tomu důvody ekonomické (výše veřejného dluhu Nizozemských Antil), právní (problémy s vymáháním práva v zámořských teritoriích), migrační (masový přesun Antilanů do Nizozemska) a v neposlední řadě negativní pozornost věnovaná těmto tématům v nizozemských médiích (Duijf & Soons, 2011: 15).

V říjnu roku 2006 se představitelé zámořských teritorií na základě výsledků plebiscitů shodli s nizozemskou vládou na tom, že se Bonaire, Saba a Svatý Eustach stanou součástí Nizozemska jako municipality se zvláštním statutem (myšlenka, že by Nizozemské Antily do budoucna tvořil pouze Svatý Eustach, byla odmítnuta jako nerealizovatelná). V listopadu pak dvě zbývající, rozlohou větší antilská území, Curaçao a Svatý Martin, podepsala s nizozemskou vládou smlouvu, v níž jim bylo zaručeno postavení autonomní země podobné statusu Aruby (Clegg, 2012: 429). Součástí dohody však byl (a je) přísnější nizozemský dohled nad hospodařením a vládou práva v těchto dvou územích. Curaçao a Svatý Martin tedy paradoxně dočasně o část svých pravomocí přišly.

Dohody byly ratifikovány Nizozemskem i jednotlivými ostrovy, přičemž za pozornost stojí proces schválení ve dvou teritoriích. Na Bonaire se v referendu vyslovilo sice 87 % voličů proti novému statusu ostrova, výsledky referenda byly nicméně anulovány, neboť nebyla dosažena minimální volební účast (dostavilo se 35 % oprávněných voličů, nutná byla 50% volební účast). Curaçao dohodu nejprve v listopadu roku 2006 odmítlo, načež se rozhodlo přenechat rozhodnutí na obyvatelstvu. V referendu konaném v květnu roku 2009 se pro status autonomní země vyslovila těsná většina 52 % voličů. V souladu s článkem 55 Statutu musel o změně uspořádání Nizozemského království hlasovat také arubský parlament, který reformu schválil až napodruhé, když se mu při prvním hlasování nepodařilo splnit požadovanou dvoutřetinovou většinu (Duijf & Soons, 2011: 17). Aruba se zároveň rozhodla, že napříště musí být všechny zákony „považované za hrozbu pro arubskou autonomii“ předloženy k referendu.

Nic již tedy nebránilo tomu, aby dne 10. října 2010 Nizozemské Antily oficiálně zanikly. Bylo tak naplněno přání jednotlivých ostrovů, aby byly namísto z relativně blízkého

curačajského Willemstadu řízeny přímo ze vzdáleného nizozemského Haagu (Baldacchino & Hepburn, 2012: 558). Curaçao a Svatý Martin se staly dvěma autonomními zeměmi v rámci Nizozemského království, čímž se připojily k Nizozemsku a Arubě. Bonaire, Svatý Eustach a Saba byly přeměněny v přímou součást Nizozemska (někdy bývají pro rozlišení od evropského Nizozemska označovány jako Karibské Nizozemsko, *Caribisch Nederland*) jakožto speciální municipality (*bijzondere gemeenten*).

V návaznosti na administrativní reformu musel být pochopitelně významně revidován Statut Nizozemského království (*Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*; Nizozemské království, 1954), zejména jeho úvodní články. Změny se dotkly také Ústavy Nizozemska (*Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden*; Nizozemsko, 1815) a Ústavy Aruby z roku 1987 (*Staatsregeling van Aruba*; Aruba, 1987), jež byly doplněny nově vytvořenými ústavami čerstvých konstitutivních zemí (Rogier, 2012: 59): Ústavou Curaçaa (*Staatsregeling van Curaçao*; Curaçao, 2010) a Ústavou Svatého Martina (*Staatsregeling van Sint Maarten*; Svatý Martin, 2010).

Nizozemská ústava je z velké části aplikovatelná pouze na území evropského Nizozemska a na ostrovech Bonaire, Svatý Eustach a Saba, obsahuje ovšem rovněž ustanovení, jež jsou plně použitelná v celém Nizozemském království. Ústavy čtyř konstitutivních zemí (Nizozemsko, Aruba, Curaçao, Svatý Martin) jsou podřízeny Statutu Nizozemského království, zároveň však částečně též Ústavě pouze jedné z těchto zemí, a sice právě nizozemské. *Statuut* především popisuje vztahy mezi jednotlivými částmi Království. Stanovuje také, že každá země je povinna podporovat a chránit lidská práva (ačkoliv neobsahuje žádnou závaznou listinu těchto práv) a ctít principy dobré správy.

3.3 / *Současné uspořádání po zániku Nizozemských Antil*

Nizozemské království je dle stávající úpravy federací, kde centrální vláda svěřuje značnou část autonomie jednotlivým zemím, kterým je společná hlava státu, v současnosti král Vilém Alexandr. Statut zná instituci společného exekutivního orgánu království (Rada ministrů Nizozemského království, *Ministerraad van het Koninkrijk*, neboli *Rijksministerraad*), stejně jako společného legislativního orgánu království. *Rijksministerraad* vykonává pravomoci ve věcech zásadního významu (záležitosti neuvedené v tomto taxativním výčtu jsou přenechány vládám jednotlivých zemí). Jedná se mimo jiné o udržování nezávislosti a obranu království, zahraniční politiku, úpravu občanství, extradici, úpravu státních symbolů či regulaci plavidel plujících pod nizozemskou vlajkou. Rada ministrů Nizozemského království se však schází pouze při výjimečných událostech tím způsobem, že se k řádným členům nizozemské (kontinentální) vlády (*Ministerraad*) připojí po jednom členu jmenovaném vládou každé další konstitutivní země. Tito takzvaní zplnomocnění ministři (*gevolmachtigd minister van Aruba*, *gevolmachtigd minister van Curaçao*, *gevolmachtigd minister van Sint Maarten*) tak mají za úkol hájit zájmy svých ostrovů při jednáních ve věcech týkajících se

celého království. Ve skutečnosti ovšem o těchto záležitostech za Arubu, Curaçao a Svatý Martin fakticky rozhoduje vláda Nizozemska, neboť její složení je prakticky totožné s *Rijksministerraad* (tři „zaoceánští“ ministři nemohou mít na chod vlády čítající v současnosti třináct ministrů a sedm státních sekretářů výrazný vliv).

Jeden ze členů nizozemské vlády je určen jako „ministr antilských záležitostí“. Od roku 1998 zastává tuto pozici ministr vnitra a královských vztahů (*minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*), jímž je v druhém kabinetu Marka Rutteho (od parlamentních voleb v březnu 2017 působícím v demisi) Ronald Plasterk ze Strany práce. Ačkoliv je *Statuut* principiálně nadřazen Ústavě Nizozemska, neexistuje žádný právní mechanismus, jímž by toto pravidlo mohlo být vynuceno. Na základě názoru Nejvyššího soudu (*Hoge Raad der Nederlanden*) je soudcům zakázáno, respektive jim nepřísluší, aby posuzovali soulad právních a správních předpisů se Statutem Nizozemského království. *Rijksministerraad* ovšem může jakýkoliv zákon přijatý Arubou, Curaçаем či Svatým Martinem prohlásit za neplatný pro rozpor se Statutem.

Autonomní země Aruba, Curaçao a Svatý Martin, stejně jako speciální municipality Bonaire, Svatý Eustach a Saba, disponují společným soudním dvorem (*Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba*), jenž rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím soudů v první instanci na jednotlivých ostrovech. Proti verdiktům *Gemeenschappelijk Hof van Justitie* je možno se dovolat k soudu vyššího stupně, jenž je už ovšem situován v „evropském“ Nizozemsku.

Asymetrie uspořádání Nizozemského království patrná z předešlých odstavců a skutečnost, že zahraniční záležitosti a obrana jsou spravovány vládou Nizozemska jednající jako vláda Nizozemského království *Rijksministerraad*, ukazují, že nizozemský model obsahuje rovněž prvky decentralizovaného unitárního státu. Statut může být sice měněn pouze po odsouhlasení parlamenty všech čtyř zemí, jak již bylo ovšem uvedeno výše, jeho skutečný vliv v nizozemském právním řádu a politickém životě ve srovnání s Ústavou Nizozemska je zanedbatelný.

Pokud jde o vztah nizozemských zámořských teritorií k Evropské unii, všech šest ostrovů má status území přidružených k Evropské unii (*overseas countries and territories*, OCT), nejedná se tedy o území Evropské unie, třebaže jsou obyvatelé Aruby, Curaçaa, Svatého Martina, Bonaire, Svatého Eustachu a Saby občany Evropské unie (díky svému nizozemskému občanství). Podíváme-li se do historie, Nizozemské Antily byly původně z jakéhokoli přidružení k Evropským společenstvím vyloučeny. Až Úmluva o přidružení Nizozemských Antil k Evropskému hospodářskému společenství z roku 1962 (účinná od 1. října 1964) tento stav změnila. Současné uspořádání je dáno textem Smlouvy o fungování Evropské unie (články 198 až 204, Příloha II) a Rozhodnutím Rady EU o přidružených územích (*Overseas Association Decision*, OAD) z listopadu roku 2001. V případě Aruby, Curaçaa a Svatého Martina nechává nizozemská vláda na zvážení místním autoritám, zda se v budoucnu stanou vzdálenými územími (*outermost regions*, OMR) Evropské unie. Co se týče ostrovů Bonaire, Svatý Eustach a Saba (BES), současný status OCT byl nizozemskou vládou

vyhodnocen po pěti letech existence v roce 2015 v dokumentu *Vijf Jaar Verbonden: Bonaire, Sint Eustatius, Saba en Europees Nederland* (Nizozemské království, 2015). Studie konstatuje, že je nutno reformovat dva důležité právní předpisy týkající se BES (zákon o veřejných orgánech BES, tzv. WolBES, a zákon o veřejných financích BES, tzv. FinBES), nedává však jasné doporučení, že by se tato trojice teritorií měla v dohledné době stát OMR Evropské unie.

Jak již bylo uvedeno výše, všichni obyvatelé šestice karibských ostrovů jsou občany Nizozemského království. Ačkoliv je království složeno ze čtyř zemí, nizozemské právo rozeznává pouze jednu kategorii občanství, nizozemskou (*nederlandse*), což vyplývá z královského zákona o nizozemském státním občanství (*Rijkswet op het Nederlanderschap*; Nizozemské království, 2010). Všichni občané Nizozemského království, ať již pobývají v evropské či zámořské části této monarchie, se mohou zúčastnit voleb do Evropského parlamentu. V tomto ohledu byl zásadní rozsudek Soudního dvora Evropské unie (SDEU) ze září roku 2006 ve věci M. G. Eman a O. B. Sevinger v. College van burgemeester en wethouders van Den Haag (Evropská unie, 2006), kdy uvedení namítali, že nemohli volit do Evropského parlamentu v červnu roku 2004, načež jim SDEU dal za pravdu s odůvodněním, že všichni občané Nizozemského království mohou volit do Evropského parlamentu, i když se nenachází na území Evropské unie. Podívejme se podrobněji na okolnosti tohoto případu. Před volbami do Evropského parlamentu v roce 2004 se na příslušný haagský úřad obrátili dva nizozemští občané žijící v Oranjestadu na Arubě, a to se žádostí o zápis na seznam voličů. Jednalo se o dva vlivné politiky, jimiž byli Mike Eman (pozdější předseda arubské vlády) a Benny Sevinger. Jelikož Emanovi a Sevingerovi nebylo vyhověno (s odůvodněním, že aktivní i pasivní volební právo pro volby do Evropského parlamentu je shodné s volbami do *Tweede Kamer*, kterým obyvatelé autonomních zemí nedisponují), odvolali se tito k *Raad van State*, jež požádala o stanovisko SDEU. Ten ve svém rozsudku uznává, že rozhodnutí stran definice osob způsobilých volit (být voleny) ve volbách do Evropského parlamentu spadá do kompetence členských států, přičemž hledisko trvalého bydliště se jeví být opodstatněným kritériem. V případě Nizozemského království ovšem došlo k porušení zásady rovného zacházení, neboť nizozemští občané pobývající v zámořských územích se voleb účastnit nemohli, zatímco Nizozemci nacházející se jinde mimo území kontinentálního Nizozemska ano. SDEU konstatuje, že nizozemská vláda toto rozdílné zacházení dostatečně neodůvodnila, čímž došlo k porušení práv obyvatel zámořských území. Rozsudek byl vydán v roce 2006, k nápravě tak došlo při volbách do Evropského parlamentu v roce 2009, kdy se již obyvatelé Aruby a tehdejších Nizozemských Antil voleb zúčastnili.²

4 / Aktuální politické tendence a interakce s metropolí

Aruba získala *status aparte* roku 1986 pomyslně „předběhla“ Curaçao a ostrov Svätý Martin, jež získaly postavení autonomní země až roku 2010. Panovníka reprezentuje na Arubě guvernér, jenž formálně stojí v čele arubské vlády, přičemž střeží zájmy Nizozemského

království. Je jmenován panovníkem na šestileté období. Nynějším, v pořadí čtvrtým guvernérem, je od ledna 2017 Alfonso Boekhoudt. Na exekutivě se dále podílí předseda vlády a jeho kabinet, kteří jsou voleni arubským parlamentem na čtyři roky. Na Arubě střídavě vládne sociálně-demokraticky zaměřené Lidové volební hnutí (*Movimiento Electoral di Pueblo*, MEP, minulý premiér Nelson Oduber) a křesťansko-demokratická Arubská lidová strana (*Arubaanse Volkspartij/Partido di Pueblo Arubano*, AVP), jejíž současný lídr Mike Eman je zároveň od roku 2009 předsedou vlády. AVP, respektive rodinný klan Emanů v jejím čele (zakladatel Henny Eman, jeho vnuk a historicky první premiér Aruby Jan Hendrik Albert Eman, současný premiér Mike Eman) se rozhodující měrou při vyjednávání zasloužila o to, že byl Arubě udělen zvláštní status, můžeme ji tak považovat za „matku“ arubské autonomie. Arubský parlament (*Staten van Aruba*) čítá 21 členů volených na čtyřleté období. Na základě výsledků posledních voleb (27. září 2013) jsou v něm zastoupeny dvě dlouhodobě nejsilnější politické strany AVP (13 křesel) a MEP (7 mandátů) doplněné o Stranu skutečné demokracie (*Partido Democracia Real*) s jediným zákonodárcem. Příští volby do *Staten van Aruba* jsou naplánovány na 22. září 2017.

Od reformy roku 2010 bylo na ostrově Curaçao zavedeno stejné institucionální uspořádání jako na Arubě. Curaçao by se nadneseně dalo označit za „nástupnické“ území Nizozemských Antil. Jeho prvním guvernérem se stal poslední guvernéř Nizozemských Antil Frits Goedgedrag, v současnosti tuto pozici zastává Lucille Andrea George-Wout, rodačka z Curaçaa. Curačajská politická scéna je značně neklidná a fragmentovaná. Od zisku autonomie v říjnu roku 2010 je u moci již osmá vláda, jejímž premiérem je Eugene Rhuggenaath, předseda *Partido Antiá Restrukturá* (vystupující též pod názvem *Partido Alternativa Real*). Nynější složení jednadvacetičlenného parlamentu (*Staten van Curaçao*), jenž vznikl přeměnou z ostrovní rady, reflektuje výsledky posledních předčasných parlamentních voleb konaných dne 28. dubna 2017. Aktuálně lze na ostrově Curaçao rozlišit tři významnější politické formace: liberální Stranu pro restrukturované Antily (*Partido Antiá Restrukturá / Partido Alternativa Real*, PAR) se šesti mandáty, umírněné Hnutí za budoucnost Curaçaa (*Movementu Futuro Kòrsou*, MFK) s pěti mandáty a sociálně-demokratické Hnutí nových Antil (*Partido MAN*) rovněž s pěti mandáty. Zatímco PAR a MFK jsou spokojeny se statem quo, cílem *Partido MAN* je zisk nezávislosti; tato politická formace podporuje úplnou nezávislost ostrova a nesouhlasila s přiděleným autonomním statutem. Stejně ambice má hnutí *Kòrsou di Nos Tur* (KdNT, volně přeloženo „Curaçao nás všech“), založené teprve v roce 2016, které disponuje dvěma mandáty, a je tak čtvrtou nejsilnější stranou. V curačajském parlamentu jsou ještě zastoupeny tři politické formace, jež získaly shodně po jednom mandátu: křesťansko-demokratická Strana národní inovace (*Partido Inovashon Nashonal*, PIN), centristický Svrchovaný lid (*Pueblo Soberano*, PS) a liberální Progresivní hnutí (*Movementu Progresivo*, MP). Uvedené politické strany, s výjimkou *Pueblo Soberano*, nevidí jako momentální prioritou zisk úplné nezávislosti, tuto cestu ovšem do budoucna nevyklučují.

Svatý Martin (nachází se v jižní části stejnojmenného ostrova, v jehož severní části je situováno francouzské zámořské společenství Saint-Martin) je s rozlohou 34 km² a počtem

obyvatel 35 tisíc nejmenší a současně nejméně osídlenou zemí Nizozemského království. Post guvernéra zastává rodák z Philipsburgu Eugene Holiday, bývalý ředitel známého Mezinárodního letiště princezny Juliany. Poslední volby do patnáctičlenného svatomartinského parlamentu (*Staten van Sint Maarten*) se konaly dne 26. září 2016. Zvítězila v nich Sjednocená lidová strana (*United People's Party*, UP) se ziskem pěti křesel, druhá skončila rovněž s pěti mandáty Národní aliance (*National Alliance*, NA) tvořená Vlasteneckou aliancí a Národní progresivní stranou; tři křesla obdržela Sjednocená svatomartinská strana (*United Sint Maarten Party*, US) a dva mandáty Demokratická strana (DP). Jediná *United People's Party* má v programu snahu o udělení větší autonomie; ostatní politické subjekty jsou buďto spokojeny se *statem quo*, nebo se k tomuto tématu vůbec nevyjadřují. Výsledky voleb znamenaly, že Marcel Gumbs ze Sjednocené lidové strany byl na postu předsedy vlády nahrazen Williamem Marlinem z Národní aliance, jenž se tak stal v pořadí třetím svatomartinským premiérem (aktuální koalici tvoří NA, US a DP).

Podíváme-li se souhrnně na všechny tři autonomní země, jistě upoutá naši pozornost, že při novém administrativním dělení nebylo „respektováno“ tradiční dělení Nizozemských Antil na ostrovy ABC (Aruba, Bonaire, Curaçao), ležící poblíž jihoamerického pobřeží, a na ostrovy SSS (Svatý Martin, Svatý Eustach, Saba), situované zhruba 900 kilometrů na severovýchod. Svou roli zde nepochybně, vedle názoru obyvatelstva na budoucí status jejich ostrova (viz výše uváděné výsledky referend z počátku tisíciletí) a schopnosti elit prosadit tyto zájmy při jednáních s Haagem, sehrál faktor množství obyvatel, neboť status země získaly tři nejlidnatější ostrovy (nejméně lidnatá země, Svatý Martin, má 35 tisíc obyvatel, nejlidnatější speciální municipalita, Bonaire, čítá 14 tisíc obyvatel). Faktor rozlohy byl naopak upozaděn. Bonaire je totiž s rozlohou 288 km² po Curaçau druhým největším ostrovem, zatímco Svatý Martin disponující autonomnějším statutem má rozlohu pouhých 34 km².

Pokud jde o participaci obyvatel Aruby, Curaçaa a Svatého Martina na dění v metropoli, jejich možnosti jsou minimální. Vzhledem k ústavně danému striktnímu oddělení čtyř zemí tvořících Nizozemské království nemohou tito obyvatelé volit do *Tweede Kamer* ani do *Eerste Kamer*, neboť toto jejich právo je již „konzumováno“ volbou do daného ostrovního parlamentu (*Staten*). Jejich zájmy pak v metropoli při projednávání záležitostí s dopadem na celé království hájí takzvaní zplnomocnění ministři (za Arubu od listopadu 2016 Juan David Yrausquin z AVP, za Curaçao od dubna 2017 Leendert Rojer bez politické příslušnosti, za Svatého Martina od listopadu 2015 Henrietta Doran-York z Národní aliance). Pochopitelné je, že obyvatelé zmíněných tří zemí nemohou volit do místních zastupitelstev ani do zastupitelstev provinciálních v evropském Nizozemsku, protože nesplňují povinnost trvalého bydliště v daném regionu. Jako občané Evropské unie se voliči z Aruby, Curaçaa a Svatého Martina mohou alespoň zúčastnit voleb do Evropského parlamentu, ač paradoxně jejich území součástí Unie nejsou. Oficiální měnou na Arubě je již od roku 1986 arubský florin, na Curaçau a Svatém Martinu se stále užívá gulden Nizozemských Antil, který by měl být v budoucnu nahrazen novou měnou, karibským guldenem.

Tabulka 4: Politické strany zastoupené v teritoriálním parlamentu/ostrovní radě

teritorium	název politické strany	volební zisk [den voleb]	počet mandátů	ideologie	vztah k metropoli
Aruba		[27. 9. 2013]	21		
	Arubská lidová strana (AVP) <i>Arubaanse Volkspartij</i> <i>Partido di Pueblo Arubano</i>	57,28 %	13	křesťanská demokracie	spokojenost se statem quo
	Lidové volební hnutí (MEP) <i>Movimiento Electoral</i> <i>di Pueblo</i>	30,54 %	7	sociální demokracie	loajalita při respektování autonomie
	Strana skutečné demokracie (PDR) <i>Partido Democracia Real</i>	7,82 %	1	centrismus, populismus	loajalita při respektování autonomie
Curaçao		[28. 4. 2017]	21		
	Strana pro restrukturované Antily (PAR) <i>Partido Antiá Restrukturá /</i> <i>Partido Alternativa Real</i>	23,3 %	6	liberalismus	spokojenost se statem quo
	Hnutí nových Antil <i>Partido MAN</i>	20,4 %	5	sociální demokracie	cílem nezávislost
	Hnutí za budoucnost Curaçaa (MFK) <i>Movementu Futuro Kòrsou</i>	19,9 %	5	centrismus	spokojenost se statem quo
	Kòrsou di Nos Tur (KdNT)	9,4 %	2	sociální demokracie	cílem nezávislost
	Strana národní inovace (PIN) <i>Partido Inovashon Nashonal</i>	5,3 %	1	křesťanská demokracie	spokojenost se statem quo
	Svrchovaný lid (PS) <i>Pueblo Soberano</i>	5,1 %	1	centrismus	cílem nezávislost
	Progresivní hnutí (MP) <i>Movementu Progresivo</i>	4,9 %	1	liberalismus	spokojenost se statem quo

teritorium	název politické strany	volební zisk [den voleb]	počet mandátů	ideologie	vztah k metropoli	
Svatý Martin		[26. 9. 2016]	15			
	Sjednocená lidová strana (UP) <i>United People's Party</i>	29,06 %	5	křesťanská demokracie	snaha o rozšíření autonomie	
	Národní aliance (NA) <i>National Alliance</i>	Vlastenecká aliance <i>Patriotic Alliance</i>	26,59 %	5	centrismus, populismus	spokojenost se statem quo
		Národní progressivní strana <i>National Progressive Party</i>				
	Sjednocená svatomartinská strana (US) <i>United Sint Maarten Party</i>	19,59 %	3	centrismus	bez reference	
Demokratická strana (DP) <i>Democratic Party</i>	12,76 %	2	centrismus	spokojenost se statem quo		
Bonaire		[18. 3. 2015]	9			
	Bonaірské lidové hnutí (MPB) <i>Movimentu di Pueblo Boneriano</i>	29,30 %	3	křesťanská demokracie	snaha o rozšíření autonomie	
	Bonaірská demokratická strana (PDB) <i>Partido Demokratiko Boneriano</i>	28,89 %	3	sociální demokracie	snaha o rozšíření autonomie	
	Bonaірská vlastenecká unie (UPB) <i>Union Patriotiko Boneriano</i>	24,48 %	3	křesťanská demokracie	spokojenost se statem quo	
Svatý Eustach		[18. 3. 2015]	5			
	Progressivní strana práce (PLP) <i>Progressive Labour Party</i>	30,18 %	2	sociální liberalismus	snaha o rozšíření autonomie	
	Demokratická strana (DP) <i>Democratische Partij</i>	29,67 %	2	sociální demokracie	spokojenost se statem quo	
	Sjednocená lidová koalice (UPC) <i>United People's Coalition</i>	15,31 %	1	křesťanská demokracie	snaha o rozšíření autonomie	

teritorium	název politické strany	volební zisk [den voleb]	počet mandátů	ideologie	vztah k metropoli
Saba		[18. 3. 2015]	5		
	Lidové hnutí Závětrných ostrovů (WIPM) <i>Windward Islands People's Movement</i>	57,25 %	3	křesťanská demokracie	spokojenost se statem quo
	Sabská strana práce (SLP) <i>Saba Labour Party</i>	42,75 %	2	sociální demokracie	bez reference

Zdroje: Centraal Bureau voor de Statistiek; www.electionguide.org; Kiesraad Databank Verkiezingsuitslagen; Konseho Supremo Elektoral di Kòrsou; volební programy jednotlivých politických stran.

Speciální municipality (*bijzondere gemeenten*) Bonaire, Svatý Eustach a Saba, někdy označované jako ostrovy BES nebo Karibské Nizozemsko, tvoří integrální součást země Nizozemsko. Ve skutečnosti se dle nizozemského práva nejedná o municipality, nýbrž o „orgány veřejné správy“ (*openbare lichamen*). Exekutivní moc je svěřena viceguvernérovi (*gezaghebber*) jakožto zástupci panovníka a takzvané vládní radě, jež odpovídá ostrovní radě (*eilandsraad*) volené obyvatelstvem. *Eilandsraad* je tedy základním legislativním orgánem každé municipality. *Bijzondere gemeenten* netvoří součást žádné provincie, provinciální pravomoci jsou tedy zákonem rozděleny mezi ostrovní a centrální orgány.

Ostrov Bonaire, situovaný poblíž venezuelského pobřeží východně od Curaçaa, je největším a nejlidnatějším ze skupiny ostrovů BES. Viceguvernérem je Edison Rijna. Ostrovní rada čítá devět členů, zasedají v ní shodně tři zástupci Bonairského lidového hnutí (*Movimentu di Pueblo Boneriano*, MPB), Bonairské demokratické strany (*Partido Demokratiko Boneriano*, PDB) a Bonairské vlastenecké unie (*Union Patriotiko Boneriano*, UPB). Zástupci UPB jsou spokojeni se statem quo, představitelé MPB a PDB usilují o rozšíření autonomie.

Další dvě municipality nacházející se mezi Svatým Martinem a Svatým Kryštofem v severní části Karibského moře jsou co do rozlohy i počtu obyvatel marginální. Svatý Eustach má rozlohu 21 km² a žije na něm 3 800 obyvatel. Viceguvernérem je Julian Woodley. Ostrovní rada má pět členů. Dvěma nejsilnějšími politickými subjekty jsou Progresivní strana práce (*Progressive Labour Party*, PLP) a Demokratická strana Svatého Eustachu (*Democratische Partij*, DP). PLP má ambici rozšířit autonomii, zatímco DP je stranou statusu spokojena se současným stavem. Saba má při rozloze 13 km² 1 900 obyvatel. Viceguvernérem je Jonathan Johnson. V ostrovní radě zasedá pět členů, z nichž tři reprezentují hlavní sabskou politickou stranu, Lidové hnutí Závětrných ostrovů.

Z trojice speciálních municipalit jasně svou rozlohou, počtem obyvatel, ale také geografickým umístěním vybočuje Bonaire, který byl ještě v padesátých letech třetím nejvýznamnějším ostrovem, postupně však tuto pozici přenechal progresivnímu Svatému Martinu. Při jednáních na přelomu tisíciletí nebyla na ostrově Bonaire dostatečně silná či

spíše stabilní a vytrvalá poptávka po změně statusu a udělení větší autonomie, po administrativní reformě se tak ocitl na stejné úrovni jako Svatý Eustach a Saba.

Volby do ostrovních rad jsou nizozemským právem pojímány jako volby komunální, obyvatelé speciálních municipalit tedy nemohou logicky participovat ve volbách do místních zastupitelstev v evropském Nizozemsku. Nemohou se z důvodu absence trvalého bydliště účastnit ani voleb do zastupitelstev provincií, čímž jsou vyloučeni rovněž z vlivu na složení *Eerste Kamer*. Obyvatelé Bonaire, Svatého Eustachu a Saby mohou však od roku 2010 hlasovat ve volbách do *Tweede Kamer*, kdy je z těchto tří ostrovů vytvořen zvláštní volební obvod. V posledních nizozemských parlamentních volbách konaných dne 15. března 2017 činila volební účast na ostrovech BES pouhých 26,02 % oprávněných voličů (průměr v celém Nizozemsku byl 81,93 %). Ve volbách nekandidovalo žádné místní politické uskupení, prezentovaly se pouze strany z evropské části Nizozemska. Karibské Nizozemce, kteří se dostavili k urnám, nejvíce oslovili Demokraté 66 (25,89 %), následováni Křesťanskodemokratickou výzvou (23,57 %), Lidovou stranou pro svobodu a demokracii (12,40 %) a Zelenou levicí (8,91 %); Wildersova Strana pro svobodu se ve volebním obvodu BES umístila jako sedmá se ziskem 4,20 % hlasů. Obyvatelé ostrovů BES se kromě voleb do Tweede Kamer mohou účastnit voleb do Evropského parlamentu. Oficiální měnou na této trojici ostrovů je od roku 2011 americký dolar.

Tabulka 5: Nizozemské parlamentní volby 2017

název politické strany	volební zisk v celém Nizozemsku (pořadí)		volební zisk na ostrovech BES (pořadí)	
	zisk (%)	pořadí	zisk (%)	pořadí
Lidová strana pro svobodu a demokracii (VVD) <i>Volkspartij voor Vrijheid en Democratie</i>	21,29 %	1.	12,40 %	3.
Strana pro svobodu (PVV) <i>Partij voor de Vrijheid</i>	13,06 %	2.	4,20 %	7.
Křesťanskodemokratická výzva (CDA) <i>Christen-Democratisch Appèl</i>	12,38 %	3.	23,57 %	2.
Demokraté 66 (D66) <i>Democraten 66</i>	12,23 %	4.	25,89 %	1.
Zelená levice (GL) <i>GroenLinks</i>	9,13 %	5.	8,91 %	4.
Socialistická strana (SP) <i>Socialistische Partij</i>	9,09 %	6.	5,51 %	6.
Strana práce (PvdA) <i>Partij van de Arbeid</i>	5,70 %	7.	7,12 %	5.

název politické strany	volební zisk v celém Nizozemsku (pořadí)		volební zisk na ostrovech BES (pořadí)	
Křesťanská unie (CU) <i>ChristenUnie</i>	3,39 %	8.	2,98 %	9.
Strana pro zvířata (PvdD) <i>Partij voor de Dieren</i>	3,19 %	9.	3,52 %	8.
50PLUS	3,11 %	10.	1,34 %	11.
Státní reformní strana (SGP) <i>Staatkundig Gereformeerde Partij</i>	2,08 %	11.	0,36 %	15.
DENK	2,06 %	12.	0,48 %	13.
Fórum pro demokracii (FvD) <i>Forum voor Democratie</i>	1,78 %	13.	1,34 %	11.
volební účast	81,93 %		26,02 %	

Zdroj: Kiesraad Databank Verkiezingsuitslagen (<https://data.overheid.nl/data/dataset/verkiezingsuitslag-tweede-kamer-2017>).

Závěr

Administrativa v Haagu nikdy neprojevovala o své zámořské državy v Karibiku eminentní zájem, většinu pozornosti věnovala Nizozemské východní Indii. Když po druhé světové válce svedli Nizozemci neúspěšný boj o udržení této klíčové kolonie, donutilo je to reflektovat vztah s karibskými teritorii, na něž do té doby tak trochu zapomínali. Zde ovšem narazili na problém, s nímž příliš nepočítali. Antilané sice přivítali reformu roku 1954, jež jim poprvé v historii přinesla určitou míru autonomie, k myšlence úplné nezávislosti se však stavěli značně zdrženlivě. Vedle důvodů, které nastíním vzápětí, mohla být jednou z příčin také skutečnost, že na ostrovech prakticky neexistovalo původní obyvatelstvo. Jak dokládá příklad Spojených států nebo Austrálie, toto by ještě nemuselo být překážkou nalezení vlastní identity a snahy o nezávislost, nizozemská území v Antilách však byla situována na velké ploše, ve dvou oblastech (ostrovy ABC, respektive ostrovy SSS) vzdálených od sebe přibližně 900 kilometrů. Etnické složení obyvatel Antil bylo velmi různorodé, mezi populací jednotlivých ostrovů existovaly nezanedbatelné jazykové či náboženské rozdíly. Koncept „antilského národa“ implantovaný z Haagu tak byl předem odsouzen k neúspěchu.

K vyhlášení nezávislosti nakonec „dobrovolně“ dospěl svým charakterem od Nizozemských Antil poněkud odlišný Surinam, jehož další osud posloužil antilským obyvatelům i politikům jako dostatečný důkaz, že úplná samostatnost opravdu není ideální cestou. Na počátku devadesátých let minulého století tak Haag přehodnotil dosavadní politiku, kdy Antilanům dával na výběr pouze mezi dvěma krajními řešeními, nezávislostí a úzkým svazkem s Nizozemskem,

a nabídl kompromisní variantu posílení autonomie, jejímž výsledkem je reforma roku 2010 a nynější podoba Nizozemského království. Prvním signálem v tomto ohledu bylo udělení (byť podmíněčné) *status aparte* Arubě roku 1986.

Další aspekt, který musíme vzít v potaz, je vysoká míra rivality a řevnivosti mezi jednotlivými ostrovy, především mezi dlouhodobě dominantním Curaçаем, kde v koloniální době sídlily veškeré antilské instituce, nespokojenou sousední Arubou a od osmdesátých let též rychle se rozvíjejícím Svatým Martinem. Pro tato teritoria bylo daleko důležitější oddělit se od sebe navzájem tak, aby nebylo jedno řízeno druhým, než získat nezávislost na Nizozemsku. Nizozemské Antily, jak již bylo uvedeno, nikdy netvořily koherentní politický a kulturní celek. Jak uvádí Duijf a Soons, Nizozemské Antily existovaly vždy pouze v Nizozemsku. Rozhodnutí Haagu o uskutečnění restrukturalizace, kterou tak dlouho odmítal, neboť nechtěl s každým ostrovem navazovat separátní bilaterální vztahy, tak vlastně bylo jediným možným řešením a logickým vyústěním situace, jež nikdy nebyla ideální.

Nelze ovšem zapomínat na patrně nejdůležitější faktor ovlivňující vztahy mezi zámořskými územími a metropolí, jímž je faktor ekonomický a sociální. Zhruba 14 % celkové karibské populace (4,5 milionu lidí) žije v závislých územích: tito lidé se dle statistik těší vyšší životní úrovni, jejich práva jsou lépe chráněna a žijí ve stabilnějším politickém prostředí než 30 milionů obyvatel Karibiku, kteří jsou občany nezávislých států. Záruka důvěryhodné metropole má pozitivní účinek rovněž na rozhodování zahraničních investorů. V neposlední řadě setrvání v Nizozemském království všem obyvatelům antilských teritorií zaručuje nizozemské občanství, nizozemský pas, a tím pádem volný přístup do zemí Evropské unie. Do Nizozemska za lepší životní úrovni, prací či studiem nastálo doposud odcestovalo kolem 132 tisíc obyvatel bývalých Nizozemských Antil, což je v porovnání s populací, jež nadále žije na šestici ostrovů (kolem 300 tisíc obyvatel) velmi vysoké číslo. Spíše exodem by se dal nazvat konkrétní případ Curaçaa, u nějž přibližně 160 tisíc obyvatel žije na ostrově, zatímco 100 tisíc obyvatel odešlo do Nizozemska (Oostindie, 2011: 37).

Pokud jde o interakci politické scény v evropském Nizozemsku, Karibském Nizozemsku, na Arubě, Curaçau a Svatém Martinu, jsou kontakty a možnost participace minimální. Obyvatelé Aruby, Curaçaa a Svatého Martina jsou z ovlivnění složení *Tweede Kamer* úplně vyloučeni, což je na jednu stranu logické (jedná se o zákonodárny sbor jiné země Království), na druhou stranu si musíme uvědomit, že nizozemský parlament často rozhoduje o věcech zásadního významu týkajících se celé federace. Institut zplnomocněných ministrů v těchto záležitostech jen stěží může nahradit hlas Arubanů a dalších při volbách. Naopak obyvatelé speciálních municipalit na těchto volbách (úměrně velikosti populace) participují, díky čemuž se při posledních volbách v březnu roku 2017 mohli již podruhé seznámit s kandidátními listinami a programem „evropských“ nizozemských stran, které se až donedávna v Karibiku nijak neangažovaly. Pochopitelně, s ohledem na „význam“ elektorátu ostrovů Bonaire, Svatý Eustach a Saba pro konečný volební výsledek byla tato účast nizozemských stran spíše symbolická a formální.

Až do roku 2010 se politické strany v nizozemském Karibiku (s výjimkou Aruby) soustředily především na hájení zájmů vlastního ostrova při jednáních v antilském parlamentu, nyní se, zejména na Curaçau a Svatém Martinu, otevřel prostor pro hlubší fragmentaci politické scény, včetně otázky budoucího statusu ostrova. V minulosti nejvíce autonomisticky vystupovaly Arubská lidová strana a Svatomartinská demokratická strana. Ty se spokojily se získáním autonomního statusu, nezávislost není momentálně jejich cílem (u Demokratické strany ke změně kurzu přispěl i odchod charismatického vůdce Clauda Watheyho). Nejaktivnější independentisticky zaměřené politické formace dnes nalezneme na Curaçau. Jedná se zejména o *Partido MAN* a *Pueblo Soberano*, doplněné nově vytvořeným hnutím *Kòrsou di Nos Tur*. Tyto tři subjekty, jejichž deklarovaným cílem je osamostatnění Curaçaa, v posledních parlamentních volbách v dubnu 2017 obdržely celkem téměř 35 % hlasů. Ačkoliv je curačajská politická scéna značně fragmentovaná, strany prosazující nezávislost ve volbách pravidelně v součtu získávají přes 30 % hlasů. Počet příznivců změny stávajícího statusu je tak stabilní a poměrně vysoký, třebaže to dosud nepostačuje na to, aby vznikla dostatečně silná politická skupina artikulující tyto preference při komunikaci s metropolí (dosavadní curačajské vlády byly v otázce změny statusu ostrova spíše umírněné).

Ač se v případě Nizozemského království jedná formálně o federaci čtyř zemí, fakticky o nejdůležitějších věcech rozhoduje Haag (vzdálený zhruba sedm tisíc kilometrů od ostrovů SSS a osm tisíc kilometrů od ostrovů ABC), přičemž legitimita reprezentace zájmů Aruby, Curaçaa a Svatého Martina je diskutabilní. Zástupci těchto tří zemí dosáhli v posledních dekádách sice velkých ústupků ze strany Nizozemska (separátní vztahy s každou zemí), jde však o to, zda se s těmito úspěchy spokojí. Asymetričnost a do jisté míry nespravedlivost současného federálního uspořádání by mluvila pro opak, tedy požadavek nezávislosti, na druhou stranu si však musíme uvědomit, že je toto „strpení“ výsadního postavení Nizozemska dalším zemím bohatě kompenzováno haagskou finanční podporou, nizozemským občanstvím a možná i vyšší prestiží. Výsledky voleb jasně ukazují, že je obyvatelstvo Aruby i Svatého Martina spokojeno se stávajícím statusem autonomní země, volební programy nejvýznamnějších politických stran ani možnou změnu současného uspořádání nezmiňují, neboť se nejedná o dostatečně nosné a voličsky významné téma. Rozdílná situace je na Curaçau, kde otázka možné nezávislosti tvoří jednu z hlavních cleavage a počet stoupců osamostatnění je nezanedbatelný.

Pokud jde o ostrovy BES, na Bonaire a Sabě mezi obyvatelstvem i politickou reprezentací převládá spokojenost se *status quo*, případně doprovázená snahou o postupné rozšiřování autonomie. Naopak tendence požadující povýšení na status země se objevují na Svatém Eustachu, kde se v referendu konaném 17. prosince 2014 celkem 65,5 % hlasujících vyjádřilo pro udělení autonomie (status země), zatímco 32,8 % hlasujících preferovalo *status quo* (pro úplnou nezávislost hlasovalo marginálních 0,4 % voličů). Výsledky referenda se ovšem nestaly závaznými, neboť volební účast nepřesáhla povinných 60 %, když ve skutečnosti činila pouhých 45,4 % oprávněných voličů. Rovněž aktuální politická reprezentace na Svatém

Eustachu vnímá téma velmi citlivě a rozhodně ne jednotně. Vládnoucí Progresivní strana práce (PLP) má ambici podstatně rozšířit autonomii a vydala za tímto účelem programový dokument *On the Road to Autonomy: where there is a will, there is a way*. Opoziční Demokratická strana Svatého Eustachu oproti tomu preferuje status quo s postupným navyšováním pravomocí místních orgánů (dokument *Wellbeing of the People comes first!*). PLP se rovněž prezentuje poměrně ostrou protinizozemskou rétorikou, která vyvrcholila na jaře 2017 mediální přestřelkou mezi jejími představiteli a nizozemským ministrem vnitra a královských vztahů Ronaldem Plasterkem (The Daily Herald, 2017). PLP totiž avizovala, že právní předpisy WolBES a FinBES (zmíněné již výše) nepovažuje za spravedlivé a že se jimi Svatý Eustach nebude řídit. Toto se pochopitelně setkalo s tvrdou reakcí Plasterka, který zástupcům PLP vzkázal, že se zákony musí dodržovat a že evaluace zákona o veřejných orgánech WolBES a zákona o veřejných financích FinBES byla provedena v dokumentu *Vijf Jaar Verbonden: Bonaire, Sint Eustatius, Saba en Europees Nederland*. Tato analýza konstatovala nutnost reformovat oba právní předpisy (mj. s vyhlídkou zajištění účasti obyvatel BES na volbách do *Eerste Kamer* v roce 2019), neposkytla však jasné doporučení ohledně případné hlubší revize stávajícího uspořádání.

Administrativní reformy týkající se změny statusu lze tedy v nejbližší době nejpravděpodobněji očekávat na Curaçaou (potenciálně až nezávislost) a na Svatém Eustachu (potenciálně až status země), kde existuje relevantní poptávka po takovémto kroku jak ze strany obyvatelstva, tak ze strany politické reprezentace. Na další a detailnější úvahy je ovšem nyní patrně příliš brzy, je zapotřebí počkat, jak se současná, stále ještě poměrně čerstvá úprava vztahů mezi Nizozemskem a jeho karibskými zámořskými teritorii osvědčí v praxi.

Poznámky /

- 1 Termín „země“ je v této studii užíván pro označení nižší administrativní jednotky, jež tvoří součást „státu“ (státního celku, tedy Nizozemského království).
- 2 V tomto kontextu stojí za pozornost rovněž další rozsudek SDEU z roku 2006 ve věci Španělské království v. Spojené království, týkající se Gibraltaru. Spojené království vytvořilo v roce 2003 za účelem voleb do Evropského parlamentu nový volební obvod sestávající z Gibraltaru a jednoho již existujícího obvodu v Anglii. Současně stanovilo, že se voleb mohou účastnit občané Unie nebo občané Commonwealthu splňující určitá kritéria (tzv. QCS, neboli *qualifying Commonwealth citizens*). Tuto skutečnost se rozhodlo rozporovat Španělské království s odůvodněním, že na volbách do Evropského parlamentu mohou participovat jen občané Unie. SDEU však argumenty Španělska odmítl s tím, že si členské státy mohou dle unijního *acquis* samy rozhodnout o okruhu osob způsobilých volit (být voleny) ve volbách do Evropského parlamentu, kritéria ovšem nesmí být diskriminační.

Seznam zdrojů /

- Advance Google Map Distance Calculator*. Online: <https://www.daftlogic.com/projects-advanced-google-maps-distance-calculator.htm> [11. 8. 2017].
- Allen, R. M. (2010) The Complexity of National Identity Construction in Curaçao, Dutch Caribbean. *Revista Europea de Estudios Latinoamericanos y del Caribe*, 89, 117-125.
- Aruba (1987) *Ústava Aruby z roku 1987* (Staatsregeling van Aruba). 1. 1. 1987. Online: <http://www.overheid.aw/index.asp?nmoduleid=4&wgid=6&nbrwsrdctn=-1&spagetype=6&docid=225> [23. 8. 2017].
- AVP (2013) *Volební program AVP 2013–2017* (AVP Partijprogramma 2013–2017: Progreso y Bienestar pa Un y Tur). Aruba. Online: http://www.overheid.aw/bestuur-organisatie/documenten-verkiezingen-2013_41490/item/partijprogramma-avp-2013_6514.html [23. 8. 2017].
- Baar, V. (2001) *Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Tilia.
- Baldacchino, G., Hepburn, E. (2012) A Different Appetite for Sovereignty? Independence Movements in Subnational Island Jurisdictions. *Commonwealth & Comparative Politics*, 50(4), 555-568.
- Besselink, L. F. M. (2006) *The Netherlands: Fundamental Structures of the Constitution of the Netherlands*. In Universiteit Utrecht - Ius Publicum Europaeum, Band I. Nationales Verfassungsrecht, 1-51.
- Blakely, A. (1998) Historical Ties Among Suriname, the Netherlands Antilles, Aruba, and the Netherlands. *Callaloo*, 21(3), 472-478.
- Cabada, L., Kubát, M. (2002) *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Caribbean Elections Knowledge Centre*. Online: <http://www.caribbeanelections.com/knowledge/default.asp> [3. 8. 2017].
- Centraal Bureau voor de Statistiek*. Online: <http://www.cbs.nl> [11. 8. 2017].
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Aruba*. Online: <http://cbs.aw/wp/> [11. 8. 2017].
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Curaçao*. Online: <http://www.cbs.cw> [11. 8. 2017].
- CIA World Factbook*. Online: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> [23. 8. 2017].
- Clegg, P. (2012) Independence Movements in the Caribbean: Withering on the Vine? *Commonwealth & Comparative Politics*, 50(4), 422-438.
- Curaçao (2010) *Ústava Curaçaa z roku 2010* (Staatsregeling van Curaçao). 10. 10. 2010. Online: <http://www.curacao-gov.an/images/strukturafiles/Eindconcept%20Staatsregeling.pdf> [23. 8. 2017].
- Curiel, I. (2004) A Game-Theoretic Analysis of the Political Structure of the Netherlands Antilles. *Mathematical Methods of Operations Research*, 59(3), 491-502.

- Duijf, Ch. M. A. M., Soons, A. H. A. (2011) *The Right to Self-Determination and the Dissolution of the Netherlands Antilles*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Evropská unie (2006) *Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. září 2006 ve věci M. G. Eman a O. B. Sevinger v. College van burgemeester en wethouders van Den Haag*. Online: <http://curia.europa.eu/en/actu/communiqués/cp06/aff/cp060070en.pdf> [23. 8. 2017].
- Glassner, M. I., Fahrner, Ch. (2004) *Political Geography*. Hoboken: Wiley.
- Henrikson, A. K. (2002) Distance and Foreign Policy: A Political Geography Approach. *International Political Science Review*, 23(4), 437–466.
- Hillebrink, S. (2007) *Political Decolonization and Self-Determination: The Case of the Netherlands Antilles and Aruba*. Zutphen: Wöhrmann Print Service.
- Hintjens, H. M. (1997) Governance Options in Europe's Caribbean Dependencies. *The Round Table: The Commonwealth Journal of International Affairs*, 86(344), 533–547.
- Hoefte, R. (1996) Trust Together: The Netherlands Relationship with Its Caribbean Partners. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 38(4), 35–54.
- IFES Election Guide*. Online: <http://www.electionguide.org> [27. 8. 2017].
- Kašpar, O. (2002) *Dějiny Karibské oblasti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Kiesraad Databank Verkiezingsuitslagen*. Online: <http://www.verkiezingsuitslagen.nl> [27. 8. 2017].
- MEP (2013) *Volební program MEP 2013–2017* (MEP Programa di Accion 2013–2017: Aruba merece mihor). Aruba. Online: http://caribbeanelections.com/edocs/manifestos/aw/MEP_programa_di_partido_2013.pdf [23. 8. 2017].
- NA (s.d.) *Manifest Národní aliance* (National Alliance Manifesto). Svätý Martin. Online: <http://www.naparty.sx> [23. 8. 2017].
- Nizozemské Antily (1951) *Ostrovni nařízení Nizozemských Antil z roku 1951* (Eilandenregeling Nederlandse Antillen). 3. 3. 1951. Online: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Historie/Nederlandse%20Antillen/7402/7402_1.html [23. 8. 2017].
- Nizozemské Antily (1955) *Ústava Nizozemských Antil z roku 1955* (Staatsregeling van de Nederlandse Antillen). 29. 3. 1955. Online: http://www.worldstatesmen.org/nethantilles_const1954.pdf [23. 8. 2017].
- Nizozemské království (1954) *Statut Nizozemského království z roku 1954* (Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden). 28. 10. 1954. Online: http://wetten.overheid.nl/BWBR0002154/geldigheidsdatum_28-07-2014/afdrukken [23. 8. 2017].
- Nizozemské království (2010) *Královský zákon o nizozemském státním občanství z roku 2010* (Rijkswet op het Nederlandschap). 13. 4. 2010. Online: [http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20\(consolidated%202010,%20English\).pdf](http://eudo-citizenship.eu/NationalDB/docs/NL%20Netherlands%20Nationality%20Act%20(consolidated%202010,%20English).pdf) [23. 8. 2017].
- Nizozemské království (2015) *Pět let ve svazku: Bonaire, Svätý Eustach, Saba a evropské Nizozemsko* (Vijf Jaar Verbonden: Bonaire, Sint Eustatius, Saba en Europees Nederland). 12. 10. 2015. Online: <http://deugdelijkbestuuraruba.org/wp-content/uploads/2016/04/>

- Evaluatiecommissie-Vijf-jaar-verbonden-Bonaire-Sint-Eustatius-Saba-en-Europees-Nederland.pdf [23. 8. 2017].
- Nizozemsko (1815) *Ústava Nizozemska z roku 1815* (Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden). 24. 8. 1815. Online: <http://www.government.nl/documents-and-publications/regulations/2012/10/18/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands-2008.html> [23. 8. 2017].
- Oostindie, G. (2006) Dependence and Autonomy in Sub-National Island Jurisdictions. The Case of the Kingdom of the Netherlands. *The Round Table: The Commonwealth Journal of International Affairs*, 95(386), 609-626.
- Oostindie, G. (2011) *Postcolonial Netherlands: Sixty-five Years of Forgetting, Commemorating, Silencing*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Oostindie, G., Klinkers, I. (2003) *Decolonising the Caribbean: Dutch Policies in a Comparative Perspective*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Oostindie, G., Vance Roitman, J. (2012) Repositioning the Dutch in the Atlantic, 1680-1800. *Itinerario*, 36(2), 129-160.
- PAIS (2012) *Volební program PAIS 2012* (Programa PAIS Eleksjon di Staten 2012: Un pais pa nos tur). Curaçao. Online: <http://www.partidopais.com/website/> [28. 8. 2017].
- PDR (2013) *Volební program PDR 2013* (Programa Pragmatico di Democracia Real pa Eleccion Parlamentario 2013: Nos Compromiso Civico). Aruba. Online: http://caribbeanelections.com/edocs/manifestos/aw/PDR_Program_2013.pdf [28. 8. 2017].
- Premdas, R. R. (2011) Identity, Ethnicity, and the Caribbean Homeland in an Era of Globalization. *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 17(6), 811-832.
- Rogier, L. J. J. (2012) *Beginselen van Caribisch Staatsrecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Říchová, B. (2012) *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál.
- Říchová, B. (2014) *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.
- Staten van Aruba*. Online: <http://www.parlamento.aw> [25. 8. 2017].
- Staten van Curaçao*. Online: <http://www.parlamento.cw/nederlands> [25. 8. 2017].
- Staten van Sint Maarten*. Online: <http://www.sxmparliament.org> [25. 8. 2017].
- Svatý Martin (2010) *Ústava Svatého Martina z roku 2010* (Staatsregeling van Sint Maarten). 10. 10. 2010. Online: <http://www.sxmparliament.org/images/staatsregeling.engels.constituton1.pdf> [28. 8. 2017].
- The Daily Herald (2017) Stern warning for Statia Government. *The Daily Herald, The Leading Newspaper for St. Martin and Northeast Carribean*, 15. 5. 2017. Online: <https://thedailyherald.sx/islands/65964-stern-warning-for-statia-government> [28. 8. 2017].
- UNCTAD *Statistics*. Online: <http://unctad.org/en/pages/Statistics.aspx> [27. 8. 2017].

UPP (2014) *Manifest Sjednocené lidové strany 2014* (2014 United People's Party Manifesto). Svatý Martin. Online: <http://upparty.com/index.php/features> [28. 8. 2017].

van den Doel, W. (2010) The Dutch Empire. An Essential Part of World History. *BMGN - Low Countries Historical Review*, 125(2-3), 179-208.

Summary /

The current political map of the world still shows many territories that did not free themselves during decolonisation and thus continue to be connected to their metropolises, often thousands of kilometres away. This article discusses one such example, the overseas territories of the Kingdom of the Netherlands (*Koninkrijk der Nederlanden*). These constitute, thanks to the different development of their relation to the metropole manifested particularly in recent decades, a remarkable example of possible ways of establishing the administrative status of overseas territories. Since all are situated in the Caribbean, this increases the relevance of the article's comparative approach. The article deals both with the three autonomous countries within the Kingdom of the Netherlands (Aruba, Curaçao, Saint Martin), as well as with the so-called Caribbean Netherlands (*Caribisch Nederland*) that is a part of the "European" country Netherlands (special municipalities Bonaire, Saba, Saint Eustatius).

The article aims to analyse the relation of these territories to The Hague, emphasising the viewpoints of history (summarising the development of relevant areas), constitutional law (with attention to legal regulation of the status of Netherlands overseas territories – the extent of autonomy, method of administration, the relation to the metropole and the EU), and political science (concentrating on peculiarities of the new organisation of the Netherlands overseas territories). Research from the last mentioned perspective emphasises the role played by local politicians (when administering local issues) in local party systems and the extent to which state-wide parties are active here. As regards regional political formations, the article focuses on whether these are of independentist character or rather prefer to remain together with the motherland. Another examined aspect is local players' participation in political events in the metropole (how their interests are represented).

Following a detailed analysis of the above phenomena, the article attempts to answer crucial questions, i.e., why these territories did not free themselves, which factors led to differentiated statuses of particular territories after WWII and which development is to be expected in the near future, concerning the 2010 administrative reorganisation. To meet the objectives set out by the author, the article uses the comparative method, accordingly adapted to the examined field of territory-metropole relations, from historical, legal/constitutional and political science perspectives. The study works with several theoretical concepts, relevant to the analysed topics. One of them is Stein Rokkan's model of distance, difference, and dependence (centre-periphery model), applied to the intensity of the Dutch

overseas territories' links to the metropole. The article also utilises certain aspects of the concept of regionalism, the concept of states' territorial structure and theories of nationalism. Moreover, the article applies the distance models as defined by Alan K. Henrikson: gravitational distance, topological distance, and attributional distance. According to gravitational distance, political and other power is thought to "decay" with increasing distance. According to topological distance, any two countries may seem more remote from one another if there are other countries located in between them. And finally, according to attributional distance, countries seem more distant from or, conversely, nearer to one another owing to their political or cultural characteristics. The article is complemented by many tables that summarise the basic analysed facts.

In the light of the above, the author reveals that regarding the interaction of the political scene in the "European" part of the Netherlands, in the Caribbean Netherlands and on Aruba, Curaçao and Saint Martin, mutual contacts and opportunities to participate are minimal. Residents of Aruba, Curaçao and Saint Martin are completely excluded from influencing the composition of the *Tweede Kamer*, which is on one hand logical (it is a legislative body of another country of the Kingdom), but on the other hand the Dutch parliament often decides on matters of major importance concerning the whole federation. The institute of the so-called Ministers Plenipotentiary in these matters can hardly replace the voices of Arubans and others in elections. Conversely, residents of special municipalities participate in these elections (proportionally to the population). However, concerning the size of the electorate on the islands of Bonaire, Saint Eustatius and Saba, the effect of participation of Dutch parties in the overseas territories for the final election results is somewhat symbolic and formal.

The author argues that although the Kingdom of the Netherlands is formally a federation of four countries, in fact the most critical issues are decided by The Hague; the legitimacy of the representation of the interests of Aruba, Curaçao and Saint Martin is therefore questionable. Representatives of these three countries have achieved in recent decades significant concessions from the Netherlands (separate relations), but the issue is whether and how long they will be satisfied with these achievements in the future. Asymmetry and (to some extent) the "injustice" of the current federal arrangement would suggest the contrary, i.e., the requirement of independence. On the other hand, however, one must realise that this "toleration" of the privileged position of the Netherlands (compared to other countries) is amply compensated by the financial support of The Hague, by Dutch nationality and perhaps even by higher prestige.

The results of recent elections show that the Aruba and Saint Martin populations are satisfied with their current country status. There is a different situation in Curaçao, where the question of possible independence represents one of the main cleavages and where the number of people who support it is not negligible. The population and the political representation of Bonaire and Saba are satisfied with the status quo, with a slight inclination for a gradual broadening of autonomy. Conversely, explicit tendencies demanding an upgrade to the status of the country can be found in Saint Eustatius.

The author, therefore, comes to the conclusion that the administrative reforms related to the status change can, therefore, soon be expected in Curaçao (potentially up to independence) and Saint Eustatius (possibly up to country status). A relevant demand for such a step both from the population and the political representation is present in the mentioned territories. It is also likely that on the island of Bonaire voices calling for granting the status of a country will appear. Today it is however probably too early to draw premature conclusions; it is necessary to wait and see how the current, still relatively fresh arrangements between the Netherlands and its Caribbean overseas territories prove in practice.

CZECH POLITICAL SCIENCE REVIEW

Editorial Board /

Jan Němec (Editor-in-Chief), Štěpán Drahokoupil (Executive Editor)
Gabriel Badescu, Alena Drieschová, Vladimíra Dvořáková, Magdalena Hadjiisky,
Seán Hanley, Vít Hloušek, Jakub Charvát, Petr Kopecký, Karel Kouba, Michal Kubát,
Darina Malová, Zdenka Mansfeldová, Michel Perottino, Blanka Říchová,
Katarína Staroňová, Kateřina Vráblíková

Editorial Advisory Board /

Marek Bankowicz, Peter Bugge, Kevin Deegan-Krause, Alenka Krašovec,
Françoise Mayer, Karel B. Müller, Jacques Rupnik, Dieter Segert, Jacek Sroka,
Tom Thieme

The journal is published since 1994 twice a year (Summer, Winter).

Price of single issue 150 CZK, annual subscription 300 CZK

Subscription order /

www.cspv.cz/index.php/en/czech-political-science-review/on-line-order

Information for authors /

www.cspv.cz/index.php/en/czech-political-science-review

The journal is provided to the editorial boards of the International Political Science Abstracts – Documentation Politique Internationale and The Central European Journal of Social Science and Humanities (CEJSH), it is also included in the databases EBSCO Political Science Complete, C.E.E.O.L. and ProQuest Political Science. The journal is indexed in the ERIH Plus database.

The journal is published by the Czech Political Science Association

W. Churchill sq. 4, 130 67 Prague 3, Czech Republic

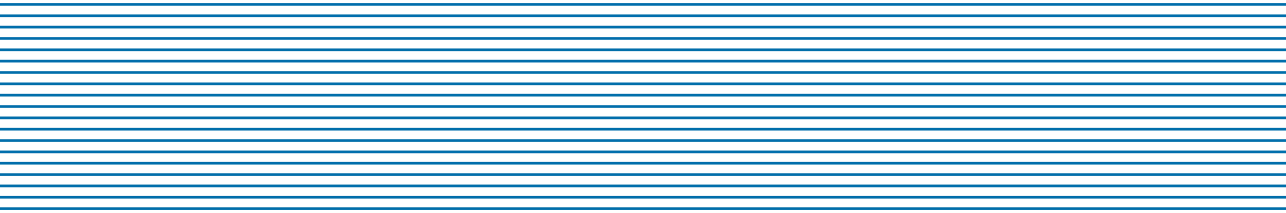
www.cspv.cz

E-mail: nemecj@vse.cz

The journal is financially supported by
the Academy of Sciences of the Czech Republic.

Registration number of the Ministry of Culture of the Czech Republic / MK ČR E 6999

ISSN 1211-0353

Politologická revue je odborný recenzovaný časopis zaměřený
na původní příspěvky českých i zahraničních autorů,
zprávy z vědeckého života a recenze nových knih.

The Czech Political Science Review is academic peer-reviewed
journal of political science mainly focused on original academic
contributions of both Czech and foreign authors.